

Η
ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ
ΜΕΛΕΤΗ

ΥΠΟ
ΚΑΒΡΟΛΟΓΑΚΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟΥ
ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 2-3-1960

ΕΓΚΡΙΝΕΤΑΙ
- 5 ΜΑΡ. 1960
Αθήναι
Γ. Α. Κουτσογιάννης

Συμβολή τῆς περιηγήσεως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν
ὀικονομίαν.

Ἐισαγωγή.

Ἡ ἀξία τῆς περιηγήσεως ὡς πλουτοπαραγωγικοῦ παράγοντος.

Ἡ περιήγησις (τουρισμός) ἔχει τεραστίαν σημασίαν τόσο διὰ τὴν ἑθνολογικὴν ὅσον καὶ διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν χώρας τινός, διότι εἶναι κλειστάκις ἀποδεδειγμένον, ὅτι ὅλα τὰ ἔργα, αἱ ἐνέργειαι καὶ τὰ μέτρα, ἅτινα ἀποσκοποῦν εἰς τὴν δημιουργίαν ἐθνολογικῶν συνθηκῶν διαμονῆς, διατροφῆς καὶ ἐν γένει ἐξυπηρετήσεως τῶν ξένων, ἐξυψώσονται ἀναμφισβητήτως τὸ ἐπίπεδον τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ τόπου εἰς ὄγκον τελοῦνται.

Ἐκ παραλλήλου ἡ οἰκονομικὴ ἀφέλεια ἐνός ^{τόπου} τῆς τουριστικῆς αὐτοῦ ἀξιοποιήσεως δύναται νὰ εἶναι ἀπεριόριστος.

Περιοχὰς πτωχὰς εἰς εἰσοδήματα, λόγῳ ἐλλείψεως ἢ περιορισμένης ἀποδόσεως ἑτέρας φύσεως παραγωγικῶν ἀπασχολήσεων τῶν κατοίκων, αἱ τινες ὁμοίως διαθέτουσι τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα διὰ τὴν προσέλκυσιν τῆς περιηγητικῆς κινήσεως κατέβαλον καὶ καταβάλλουσι ἀδύνατον προσπαθείας ἀναπτύξεως τῆς τουριστικῆς αὐτῶν προβολῆς εἰς τὸν λοιπὸν κόσμον, διότι οὕτω ὀφίστανται πιθανότητες νὰ συγκεντρώσουν σημαντικώτατα εἰσοδήματα καὶ νὰ ἐκαιρήσουν τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν ἰσχύν.

Ἐν τῷ πράγματι, ὀφίστανται πολυάριθμα παραδείγματα μικρῶν καὶ ἀγόνων νήσων, πτωχῶν ὄρειων ἢ παραθαλασσίων τόπων, οἵτινες μὴ ἔχοντες οὐδένα οἰκονομικὸν πόρον, πλὴν ὀρισμένων ἀξιοθεάτων ἀρχαιολογικῶν μνημείων ἢ φυσικῶν καλλονῶν, κατώρθωσαν νὰ δημιουργήσουν διὰ τῆς προσελκύσεως τῶν ξένων σημαντικὰ ἔσοδα καὶ οὕτω νὰ ἐπιβιώσουν οἰκονομικῶς. Εἶναι ἐπίσης γεγονός, ὅτι ἐφ' ὅσον αὐξάνεται ἡ τουριστικὴ κίνη-

εις ἀφθόνονται καί τῷ ἐν τῇ τουριστικῇ τύπῃ ἐπαγγέλματα, ὡς καί ὁ πύκλος ἐργάσιον τῶν ἡδὴ ὑφισταμένων τοιούτων, ἢ δὲ παραγωγή εὐρίσκει εὐχερεστέραν πάντοτε κατανόησιν καί καλλιτέρας τιμᾶς διαδέσεως τῶν προϊόντων αὐτῆς.

Ἡ κίνησις τοῦ χρήματος, τὴν ὁποῖαν προκαλεῖ ἡ περιήγησις, εἶναι ἐπίσης σημαντικῆ. Ἐξέως ὁ τουρισμός εἶναι φορεῦς τοῦ τόσοσιν πολυτίμου δι' ὄρισμένης χώρας (ὡς λόγου χάριν διὰ τὴν χώραν μας) ἔξένου συναλλάγματος. Εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ τουρισμός μεταπολεμικῶς ἔχει λάβει εἰς τὰς διαφόρους χώρας σημαντικὴν ἔκτασιν.

Τοῦτο ὑφείλεται:

- α) εἰς τὴν μετὰ τὸν Β. Παγκόσμιον πόλεμον ἄλλατῶδη ἐξέλιξιν εἰς τὰ ἐπίσης φύσεως μεταφορικῶς μέσων εἰς τὴν κατὰ συνέπειαν τούτου ἀπορρέουσιν σοβαρὰν ὀποτίμησιν τῶν ναύλων καί κομιστρων.
- β) εἰς τὴν γενικωτέραν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν διαφόρων χωρῶν, καθὼς ἐπίσης καί εἰς τὰς μεταβολὰς αἰτινες ἐπέβησαν εἰς τὴν οἰκονομικὴν καί κοινωνικὴν πολιτικὴν τῶν διαφόρων Κρατῶν.
- γ) εἰς τὴν ἐκ τῶν πολεμικῶν καί κατοχικῶν κακουχιῶν ἀπορρέουσαν ψυχολογίαν, καί εἰς τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεως τοῦ βίου εἰς τοὺς διαφόρους λαούς. -

Ἐποὶ διετυπώσαμεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὴν σημασίαν τῆς περιηγησεως διὰ τὴν οἰκονομικὴν καί ἐμπολιτιστικὴν ἀνάπτυξιν πάσης χώρας, ὑπεισερχόμεθα εἰς τὰ ἀφορῶντα ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης τὴν Ἑλλάδα, εἰδόντες προηγουμένως τὸν ὄρισμόν τοῦ τουρισμοῦ.

Ἡ Περιήγησις ἐν Ἑλλάδι

Γ) Ἔννοια, σκοπὸς καὶ διεκρίσεις τῆς Περιηγήσεως.-

Περιήγησις ἢ διεθνὴς Τουρισμός, ἐν εὐρείᾳ μὲν ἐννοίᾳ, θεωρεῖται πᾶσα μετακίνησις προσώπων ἐντὸς τῆς αὐτῆς χώρας ἢ ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, αἵτιον ἔχουσα τὴν ἀναφυξήν· ἐν στενῇ δὲ ἐννοίᾳ πᾶσα μετακίνησις προσώπων ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ἣτις δὲν ὀφείλεται εἰς λόγους

ἀπασχολήσεως καὶ ἐργασίας.-

Ἔννοοῦμεν συνεπῶς ἐνταῦθα τὸν ἀλλοδαπὸν ἢ ἐξωτερικὸν τουρισμὸν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πρώτην περίπτωσιν, καθ' ἣν ἐννοοῦμεν ὄχι μόνον τὸν ἐξωτερικὸν τουρισμὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐσωτερικὸν τοιοῦτον (ἦτοι τὴν μετακίνησιν ἀσώπων ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας διὰ λόγους ψυχολογίας).-

Αἱ μετακινήσεις αὗται προσώπων, ἀτομικῶς ἢ ὁμαδικῶς γενόμεναι, δεύονται νὰ ἀποτελέσουν ἀντικείμενον ἐρεῦνης ἀπὸ διαφόρους σκοπιᾶς. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ σκοπὸν σημαντικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ πολιτισμοῦ τῶν διαφόρων χωρῶν, ὡς ἐπίσης ἐπὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων καὶ διεθνῶν ρευμάτων.-

Πρωτίστως ὅμως αἱ μετακινήσεις αὗται ἀποτελοῦν οἰκονομικὸν φαινόμενον, συνεπαγόμενον σοβαρωτάτης οἰκονομικῆς συνεπειᾶς.-

Ὡς πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς περιηγήσεως ἔχομεν περιήγησιν πρὸς ψυχολογίαν καὶ πρὸς ἀνάπαυσιν (ἀποτελοῦσα καὶ τὴν μεγαλυτέραν κατηγορίαν), περιήγησιν πρὸς θεραπείαν, περιήγησιν θρησκευτικὴν (λ.χ. μεταβάσις προσκυνητῶν εἰς ἱεροὺς τόπους), ἀθλητικὴν περιήγησιν (ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἀθλητικῶν ἀγώνων,) διεθνῆ, ἐσωτερικὴν, μορφωτικὴν (εἰς δὶα καλλιτεχνῶν) κ.λ.π. Βασικὴ διάκρισις τοῦ τουρισμοῦ εἶναι εἰς ἐξωτερικὸν καὶ ἐσωτερικὸν τοιοῦτον.-

Ὁ ἐξωτερικὸς τουρισμὸς ἢ ἐξωτερικὴ περιήγησις ἔλκει τὴν προέλευ-

σύν του ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἴτοι ἀφοῦ τοὺς περιηγητάς, οἵτινες ἐπισκέπτονται τὴν χώραν μας καὶ προέρχονται ἐκ διαφόρων χωρῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ. -

Ἡ μορφή αὕτη τῆς περιηγήσεως σημαίνει εἰσαγωγὴν συναλλάγματος καὶ ἀπολύεται εἰς ταύτην ἰδιαίτερα σημασία. -

Ἐσωτερικός τουρισμός

Τό ἕτερον σκέλος τοῦ τουρισμοῦ εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ περιήγησις, ἣτις προέρχεται ἀπὸ τὰ διάφορα διαμερίσματα τῆς χώρας καὶ κατευθύνεται πρὸς ὀρισμένας περιοχάς τοῦ ἐσωτερικοῦ, αἵτινες φημίζονται διὰ τοὺς ἀρχαιολογικοὺς αὐτῶν χώρους, διὰ τὰ κέντρα ψυχαγωγίας, διὰ τὰς λαματιαίας πηγάς, καὶ γενικῶς, διὰ τὰς φυσικὰς τῶν καλλονάς.

Ἡ μορφή αὕτη τῆς περιηγήσεως συντελεῖ εἰς τὴν συγκέντρωσιν εἰσοδημάτων εἰς ὀρισμένους τύπους καὶ εἰς βάρος τῆς οἰκονομίας ἐτέρων Ἑλληνικῶν περιοχῶν.

Γενικῶς ὁ ἐγχώριος τουρισμός προηγᾶται, χρονικῶς, καὶ προετοιμάζει τὸν ἐξωτερικὸν τουρισμὸν δημιουργῶν τὰς προϋποθέσεις τῆς ἀναπτύξεώς του.

Τοιοῦτοτρόπως, ὁ ἐσωτερικός τουρισμός ἐμφανίζει διπλὴν σημασίαν καὶ ἀποστολήν, ἴτοι τὴν σημασίαν ἣν ἔχει αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν ὡς αὐτόνομος παράγων τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας καὶ ἐκείνην τὴν ὑποίαν προσλαμβάνει ὡς ἐκ τῆς σχέσεώς του μετὰ τὸν ἐξωτερικὸν τουρισμὸν. Ἐράγματι, ἡ λειτουργία τοῦ ἐσωτερικοῦ τουρισμοῦ τοποθετεῖ τὰ θεμέλια τῆς προαγωγῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ τοιοῦτου. Τὰ θεμέλια ταῦτα εἶναι ψυχολογικά, τεχνικά καὶ οἰκονομικά. -

Διὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τουρισμοῦ ἀνακαλύπτεται καὶ γίνεται εὐρύτερον γνωστὸν τὸ τουριστικὸν ἐνδιαφέρον ἑνός τόπου, εἴτε αὐτὸ ἀνάγεται εἰς τὰ φυσικὰ πρόσωπά του, εἴτε εἰς τὰ ἱστορικά ἢ ἀρχαιολογικά μνη-

μετά του ή αναφέρεται εις τεχνικές τελειοποιήσεις τῆς συγχρόνου ἐποχῆς.-

Ἐξ ἄλλου διὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τουρισμοῦ δίδεται ἡ ὠθησις διὰ τὴν προετοιμασίαν ἐνὶς τύπου εις τὴν διακίνησιν καὶ ὑποδοχὴν τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος. Δημιουργοῦνται καὶ βελτιώνονται πῶς συγκοινωνίαι, συμπληρῶνεται τὸ ὁδικόν δίκτυον, κατασκευάζονται ξενοδοχεῖα, καὶ γενικῶς, καθίσταται ἀντιμεῖμενον οἰκονομικῆς ἐκμεταλλεύσεως πᾶσα πηγὴ τουριστικῆς ἐνεργείας.-

Ἐπί πλέον καλλιεργεῖται ἡ τουριστικὴ συνείδησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας καὶ δημιουργεῖται τὸ ἀπαραίτητον κλίμα τῆς τουριστικῆς ἀποδόσεως.-

Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας, ὅσοι καὶ ἂν εἶναι ἀπαίδευτοι, συνηθίζουν καὶ βλέπουν τοὺς ἐπισιέπτας τοῦ τόπου των μὲ εὐχάριστον βλέμμα καὶ φιλοφρονήσεις.-

Πάντως, ὁ ἐσωτερικὸς τουρισμὸς μας εἶναι ὁ ἀπαραίτητος καὶ ἀδιαφιλονίκητος παράγων τῆς οἰκονομικῆς ἐπιβιώσεως τῶν τουριστικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ τόπου μας καὶ θὰ ἀποτελῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον τὸ θεμέλιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ βασίζεται ἡ οἰκονομικῶς ἀποδοτικὴ αὐτοῦ ἐκμετάλλευσις, ἰδίως ἐάν ἐπιτευχῶν ἡ χρονικὴ κλιμάκωσις τοῦ ἐγχωρίου τουριστικοῦ ρεύματος. Μὲ τὴν συμβολὴν του ταύτην ὁ ἐγχώριος τουρισμὸς καθιστᾷ δυνατὴν τὴν ἴδρυσιν, λειτουργίαν καὶ τελειοποίησιν τῶν τουριστικῶν ἐπιχειρήσεων, αἵτινες ἀσφαλῶς, χάρις εἰς αὐτὴν οἰκονομικῶς, θὰ εἶναι ἕτοιμοι καὶ ἀρτίως ἐξωπλισμένοι νὰ ὑπηρετήσουν τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τουριστικὴν κίνησιν.-

Οὗτος ἐν συνόψει εἶναι ὁ ρόλος, ὃν διαδραματίζει ὁ ἐσωτερικὸς τουρισμὸς μας εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἡ κεφαλαιώδης συμβολὴ του εἰς τὴν ἀπότησιν τούτου διὰ τῆς δημιουργίας τῶν ἀπαιτήτων προϋποθέσεων.-

Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἐργαζόμενοι διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐγχωρίου του-

ρισμοῦ θεμελιώνομεν ταυτοχρόνως τὴν ἔπιτυχίαν μας εἰς τὴν προσ-
πάθειαν, ἥτις καταβάλλεται διὰ τὴν πρόσοδον καὶ εἰς τὸν τομέα τοῦ
ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ.-

Ἐπίσης προωθοῦντες τὸν ἐσωτερικὸν τουρισμὸν μας δυνάμεθα εἰσέ-
τι νὰ καταπολεμήσωμεν καὶ τοῦ δημογραφικοῦ μας προβλήματος ὀρισμέ-
ναις ἐπιπλοκάς, καὶ ἰδίως τὴν στροφὴν τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου
πρὸς τὰς πόλεις.

Τὸ ρεῦμα τῆς ἀστυφιλίας, ὅπερ μαστίζει τὸν πληθυσμὸν τῆς ἐπαρχια-
κῆς Ἑλλάδος καὶ ἀποτελεῖ κίνδυνον δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν
τῆς φυλῆς μας, ὀφείλεται εἰς δύο, κυρίως, λόγους: ὁ εἷς εἶναι τὸ πε-
νιχρὸν εἰσοδήμα τῶν κατοίκων καὶ οἱ ἐκ τούτου σιληραὶ ὄροι τῆς
ζωῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ὁ δὲ δεῦτερος συνίσταται εἰς τὴν ἔλλειψιν
ἀπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς ζωῆς πάσης ἐκπολιτιστικῆς ἐκδηλώσεως. Μὲ τὴν
ἀνάπτυξιν τοῦ ἐγχωρίου τουρισμοῦ δυνάμεθα νὰ βοηθήσωμεν τὸν πληθυ-
σμὸν τῆς ὑπαίθρου νὰ ἀξήσῃ τὸ εἰσοδήμα του καὶ νὰ ἀναβιβάσῃ τὴν
ἐξάθμιν τοῦ πολιτιστικοῦ του ἐπιπέδου. Ἐξ ἄλλου, ἡμῶν συχνότεραν
καὶ εὐρύτεραν κλίμακα ἐπαφῆ καὶ ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων τῶν πό-
λεων πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς ὑπαίθρου, θὰ καταστήσῃ μικροτέραν τὴν
ἀπόστασιν, ἥτις τοὺς χωρίζει ἐκ τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων καὶ ἡ-
τις ἐπαυξάνει εἰς αὐτοὺς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς αὐτά.
Καὶ ὅταν, παραλλήλως, μὲ τὴν ἀύξησιν τοῦ εἰσοδήματος τοῦ ἐπαρχια-
κοῦ πληθυσμοῦ μας κατορθώσωμεν καὶ κινήσωμεν καὶ αὐτὸν τουριστι-
κῶς πρὸς τὰς πόλεις, θὰ ὀδώσωμεν εἰς αὐτὸν τὴν δυνατότητα νὰ ἴκα-
νοποιῆ συχνότερα τὴν εὐλογον ἐπιθυμίαν του ὅπως γένεται τὰ ^{ἀγροδία} τῆς
ζωῆς τῶν πόλεων, χωρὶς νὰ ἐγκαταλείπῃ ὀριστικῶς τὴν πατρικὴν του
γῆν, ἢ προσήλωσις πρὸς τὴν ὁποῖαν θέον νὰ διατηρηθῇ διὰ λόγους γε-
νικωτέρου Ἑθνικοῦ συμφέροντος.-

Ἐξ ἄλλου, δὲν πρέπει νὰ παραβλέπεται ὁ ἐκπολιτιστικὸς καὶ ἐθνι-
κὸς ὀρόλος τοῦ ἐσωτερικοῦ τουρισμοῦ.-

Διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἐπικοινωνίας τῶν ἀστικῶν πρὸς τοὺς ἀγροτικoὺς πληθυσμοὺς καὶ ἀντιστρόφως καὶ διὰ τοῦ καταλλήλου διαφωτισμοῦ αὐτῶν δύνανται οἱ ἄνθρωποι τῶν πόλεων νὰ προσπορίζωνται ἀπὸ τοῦς κατοίκους τῆς ὑπαιθρου ὅ,τι ὑγιές καὶ ἀκμαῖον διατηροῦν ἀπὸ τὴν παράδοσιν καὶ τὰ ἥδη καὶ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς των καὶ ἀντιθέτως, νὰ προσφέρουν εἰς αὐτοὺς τὴν καλὴν πλευρὰν τοῦ ἀστικοῦ τρόπου διαβιώσεως καὶ τὰς ἀγαθὰς ὀψεις τοῦ πολιτισμοῦ των.-

Ἐξ τὴν σωματικὴν ὑγείαν, ἣν ἐξασφαλίζει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἡ τουριστικὴ των ἔξοδος πρὸς τὴν ὑπαιθρον ὑπὸ τὴν μορφήν εἴτε τῆς ἐκδρομῆς, εἴτε τῆς ὀρειβασίας, εἴτε εἰσέτι καὶ τῆς ἀπλῆς περιηγήσεως χάριν ἀναψυχῆς, ἀποτελεῖ καὶ ἓν ἐπαγωγὸν μέσον γνώσεως καὶ ἀνυψώσεως τοῦ πνευματικοῦ των ἐπιπέδου.

Ἐξ τὴν γνωριμίαν, τέλος καὶ τὴν ἐπαφὴν τῶν κατοίκων τῶν διαφόρων περιοχῶν τῆς χώρας μεταξύ των, ὁ ἐσωτερικὸς τουρισμὸς ἀπεργάζεται - ται πλέον ἰσχυράν τὴν ἐθνικὴν μας ἐνότητα καὶ συνειδητοποιεῖ τὴν ἀγάπην, ἣν δεόν νὰ ἔχουν οὗτοι πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὴν χώραν, εἰς ἣν κατοικοῦν. Αὗται εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ των αἱ λειτουργίαι ^{αὐτῶν} ἐπιτελεῖ εἰς τὴν οικονομικὴν, κοινωνικὴν καὶ ἐθνικὴν ζωὴν τῆς χώρας μας ὁ ἐσωτερικὸς τουρισμὸς.-

Ἡ ἱστορικὴ ἀπαρχὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ τουρισμοῦ μας μέ τὴν οργανωμένην αὐτοῦ μορφήν τοποθετεῖται ὀλίγον πρὸς τῆς Μικρασιατικῆς καταστρωφῆς, ὅποτε ἰδρύθη ἡ πρώτη ἐκδρομικὴ μας ὀργάνωσις. "Ἐκτοτε ἐπηκολούθησε μία πληθωρικὴ αὔξησις τῶν ἐκδρομικῶν καὶ τουριστικῶν ὀργανισμῶν μας, ἔνιοι τῶν ὁποίων ἐξελιχθῆσαν εἰς ἀκμαίους καὶ ζωτικoὺς παράγοντας τοῦ ἐσωτερικοῦ τουρισμοῦ. Αἱ τουριστικαὶ μας ὀργανώσεις ὑπῆρξαν οἱ πρωτοπόροι τῆς τουριστικῆς μας προόδου, ἥτις ἐδόθη εἰς τὸν τουρισμὸν τῆς χώρας μας.-

Χάρις εἰς τὴν ὀρᾶσίν των ἔχουν ἀνέλθει ἤδη εἰς ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἀκμῆς καὶ κατορθῶνουν νὰ κινοῦν, τουριστικῶς, ἄνω τῶν 70.000 ἀτό -

μων κατ' ἔτος.-

Ἐπιβάλλεται ὅθεν, ἡ ἐπέκτασις κατ' ἀρχὴν τῆς νομοθεσίας τοῦ Ε.Ο.Τ, εἰς τρόπον ὥστε νά περληφθῆ μεταξύ τῶν κυρίων αὐτοῦ σκοπῶν καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐγχωρίου τουρισμοῦ.-

.....

2) 'Ιστορική επισκόπησης τῆς περιηγήσεως ἐν 'Ελλάδι

'Εν 'Ελλάδι, ἡ κίνησις τῶν ἀλλοδαπῶν περιηγητῶν κατὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον, ἦτο λίαν περιωρισμένη.

Ἐὰν ἔτος ἀριθμὸς τῆς περιηγητῶν ἐπεσκέπτετο τὴν 'Ελλάδα ταξιδεύων ἀτομικῶς ἢ ὁμαδικῶς. 'Εν ἔτει 1937 ἐπεσκέφθησαν τὴν χώραν μας, ἀτομικῶς μὲν ταξιδεύοντες 77.931 περιηγηταί, ὁμαδικῶς δὲ 31.242 τοιοῦτοι.

'Ο ἀριθμὸς ὅμως οὗτος θεωρεῖται μᾶλλον περιωρισμένος, ὅπως περιωρισμένον ἦτο ἐπίσης καὶ τὸ ἐκ τῆς περιηγήσεως εἰσπραττόμενον συνάλλαγμα.-

Τὸ χεῖρον ὅμως ἦτο ὅτι ἐπὶ μίαν σχετικῶς μακρὰν περίοδον ἐτῶν, ἦτοι κατὰ τὴν διάρκειαν 1930 - 1940, ἡ περιήγησις ἐκυμαίνετο εἰς τὰ αὐτὰ περὶπου ἐπίπεδα, χωρὶς νὰ διαπτέτοσται σοβαρά τῆς ἀνιούσας ἐξέλιξις.-

οὕτω κατὰ τὴν δεκαετίαν ταύτην ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφικνουμένων κατὰ μῆσον ὄρον περιηγητῶν ἐκυμαίνετο περίξ τῶν 100.000 ἀτόμων ~~ἐ~~ ἐτησίως, ἐξ ὧν 30.000 περίπου ἐπεσκέπτοντο ὁμαδικῶς (CROISIÈRES) τὴν χώραν μας καὶ διέμενον ὀλίγας μόνον ἡμέρας ἐνταῦθα, ἢ συνθηθέτερον ὀλίγας μόνον ὥρας, πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἀρχαιολογικῶν μνημείων τῆς πρωτεύουσας· οἱ δὲ λοιποὶ 70.000 ἀφίκοντο ἀτομικῶς καὶ παρέμενον περισσότερον χρονικόν διάστημα.-

'Εκ τῶν κυρίως ἀλλοδαπῶν περιηγητῶν εἰς τὴν πρώτην σειρὰν ἀριθμητικῶς ἤρχοντο οἱ Ἄγγλοι καὶ εἶποντο οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Βορειοαμερικανοί.

'Όσον ἀφορᾷ τὸ εἰσπραττόμενον συνάλλαγμα, τοῦτο ἀνήρχετο εἰς 4.500.000% ἐτησίως.

ἀαμβανομένης ὅμως ὑπ' ὄψιν τῆς ἔκτοτε ἐπελθούσης μεταβολῆς τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας τοῦ δολλαρίου, ἦτοι τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμει αὐ-

τοῦ, δύναται νά ὑπολογισθῆ ὅτι τό εἰσπραττόμενον τουριστικόν συκ-
ἀλλάγμα προπολεμικῶς ἐν Ἑλλάδι ἀνήρχετο εἰς 7-8 ἑκατομ. \$/
σημερινά.- Τό ποσόν τοῦτο συγκρινόμενον πρός τό συνολικόν ἐνεργη-
τικόν τῶν ἀδῆλων πόρων τοῦ ἰσοϋγίου πληρωμῶν καί κατά μείζο-
να λόγον πρός τό ὑπό τῶν ἐξαγωγῶν εἰσπραττόμενον, ἀποτελεῖ λίαν
περιωρισμένον καί σχεδόν ἀσήμαντο ποσοστόν .

Τό ἐν λόγῳ χαμηλόν ἐπίπεδον τῆς προπολεμικῆς τουριστικῆς κινή-
σεως ἐν Ἑλλάδι ὀφείλεται εἰς διάφορα αἷτια κυριώτερα τῶν ὀποί-
ων εἶναι τά ἑξῆς:

ι) Ἡ χώρα ἡμῶν τοποθετημένη γεωγραφικῶς εἰς τήν νοτιοανατολικήν
ἐσχατιάντῆς ὀρώπης καί ἀπομεμακρυσμένης ὅσον οὐδεμία ἑτέρα χώ-
ρα ἀπό τά κύρια κέντρα ἐπισκέψεως καί διελεύσεως τῶν μεγάλων
τουριστικῶν ρευμάτων, εὐρίσκεται εἰς μειονεκτικὴν θέσιν ἔναντι τῶν
λοιπῶν χωρῶν, συγκεκριμένως ἡ ἀπόστασις αὕτη ἐδυσχέραине τάς πρὸς
τήν Ἑλλάδα μετακινήσεις λόγῳ τῶν σοβαρῶν ταξειδιωτικῶν δαπανῶν
αἷτινες δέν ἀντεσταθμίζοντο ἀπό τό, ἀναμφισβητήτως, χαμηλόν ὕψος
τοῦ κόστους τοῦ βίου ἐν Ἑλλάδι κατά τήν περίοδον ἐκείνην.-

Ἡ κατάστασις αὕτη τῶν πραγμάτων δημιουργοῦσα ἐν πολλοῖς τήν ἐν-
τύπωσιν ὅτι ὁ τουρισμός δέν θά ἠδύνατο ὑπό οἰαδήποτε συνθήκας
νά ἀποτελέσῃ σοβαρόν οικονομικόν παράγοντα διὰ τήν Ἑλλάδα, συγ-
ἔτεινεν εἰς τήν τρόπον τινά χλιαράν ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος
ἐκ μέρους τοῦ κράτους. Ἐξ ὅλων τῶν λόγων τούτων δικαιολογεῖται ἡ
καθ' ὀλοκληρίαν σχεδόν ἔλλειψις, κατά τήν προπολεμικὴν περίοδον ,
τουριστικῆς ἐκ μέρους τοῦ κράτους πολιτικῆς.

Ἡ Ἑλλάς πρό τοῦ πολέμου ἤσκει Ἄγροτικὴν, Βιομηχανικὴν, Γεωργι-
κὴν καί ποιωνικὴν πολιτικὴν, ὡς καί πάσης ἑτέρας φύσεως οἰκονο-
μικὴν πολιτικὴν, ὅχι ὅμως καί τουριστικὴν τοιαύτην, ἥτοι σύνολον
προγραμματισμένων μέτρων καί ἐνεργειῶν ἀποσκοποῦσῶν εἰς τήν ἀκ-

ήττυξιν τοῦ πλουτοπαραγωγικοῦ τούτου τομέως, τοῦ τουρισμοῦ.-
Ὁ πόλεμος καί ἡ κατοχή ὤχι μόνον ἀνέκοψαν τήν εἰς τήν Ἑλλάδα,
ὅπως καί εἰς τὰς λοιπὰς χώρας, τουριστικὴν κίνησιν, ἀλλὰ προεκάλε-
σαν ἐπὶ πλέον καί σοβαροτάτας καταστροφάς, αἵτινες ἰδιαιτέρως ἐ-
πληξαν τὰς τουριστικὰς ἐγκαταστάσεις καί τόν τουριστικόν ἐξοπλι-
σμόν τῆς χώρας. Τὰ ξενοδοχεῖα, τὰ κτίρια καί ὁ ἐξοπλισμός αὐτῶν
ὑπέστησαν σοβαράς ζημίας.-

Τό ὁδικόν δίκτυον κατέστη σχεδόν ἀχρησιμοποίητον, τὰ μεταφορικά
μέσα σχεδόν ἀνύπαρκτα. Λιμένες καί γέφυραι ἀνετινάχθησαν, ὁ δέ ε-
συμμοριτοπόλεμος ἐπιβράδυνεν ἔτι περισσότερον (ἕως τό 1949) τήν
προσπάθειαν τῆς ἀνασυγκροτήσεως, ἥτις ἤρχισεν πυρετώδως εἰς ἀπά-
σαι τὰς ἐτέρας χώρας τήν ἐπαύριον τῆς λήξεως τοῦ πολέμου.-

Αἱ δυνατότητες ἀναπτύξεως τῆς τουριστικῆς προσπάθειάς εἰς τήν χώ-
ραν μας ἐδημιουργήθησαν ἐν νέου ἀπό τοῦ ἔτους 1950 ὅποτε ἀποκα-
τασταθεύσης τῆς ἡρεμίας, ἦτο δυνατή ἡ ἐπίσκεψις ἀλλοδαπῶν περιη-
γητῶν .

Ἐξ ἄλλου τὰ μειονεκτήματα τῆς ἀποστάσεως ἐν Ἑλλάδι ἡμβλυεν ἡ
ἀνάπτυξις τῶν πάσης φύσεως συγκοινωνιακῶν μέσων καί εἰδικώτερον
ἡ ἀλματώδης ἐξέλιξις τῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν, αἵτινες ἐξε-
μηδένησαν βαθμηδόν τὰς ἀποστάσεις.

Ἐκ παραλλήλου ὁ Ἑλληνικός Ὑργανισμός Τουρισμοῦ (Ε.Ο.Τ) ἐ-
φρόντισεν διὰ τήν βελτίωσιν τῶν ὑφισταμένων ξενοδοχειακῶν ἐγκατα-
στάσεων, διὰ τήν ἐπέκτασιν ἐτέρων καί διὰ τήν ἐξ ὑπ' ἀρχῆς ἀνέγερ-
σιν νέων ξενοδοχείων, τουριστικῶν περιπτέρων, ἢ ξενοδοχείων εἰς ἐ-
ξόχως ἐνδιαφέροντας τουριστικούς τύπους.-

Διὰ τῶν βελτιώσεων τούτων ἡ κίνησις τῶν ἀλλοδαπῶν περιηγητῶν ἐν
Ἑλλάδι ἐνεφάνισεν ἀπό τοῦ ἔτους 1950 καί ἐντεῦθεν σημαντικὴν
ἐξέλιξιν.

Ὑπὸ κατὰ τό 1950 οἱ ἀφικθέντες εἰς τήν Ἑλλάδα περιηγηταὶ ἀνῆλ-

θον εις 33.333 άτομα, τό 1951 εις 4.118, τό 1952 εις 68189 τό 1953 εις 944.8, τό 1954 εις 157618, τό 1955 εις 195853, τό 1956 εις 2.6015 τό 1957 εις 250588 , τό 1958 εις 276593.

Ο αριθμός των περιηγητών τοῦ 1954 ὑπερέβη τόν ἀριθμόν αὐτῶν τοῦ 1937 κατά 48445 άτομα .

Ἀντιοῦσαν ἐξέλιξιν ἐπίσης ἐμφανίζει καί ὁ δείκτης τοῦ εἰσαχθέντος τουριστικοῦ συναλλάγματος κατά τά μεταπολεμικά ἔτη.

Πράγματι τό εἰσαχθέν εις τήν χώραν συναλλάγμα κατά τό 1950 ἀνῆλθεν εις 4.734.311 \$, τό 1951 εις 5.933.311 \$, τό 1952 εις 9.585.244 \$, 1953 εις 22.725.69 \$, τό 1954 εις 25.324.338 \$ τό 1955 εις 29.123.182 \$, τό 1956 εις 31.213.000 \$ τό 1957 εις 41.474.000 \$ καί τό 1958 εις 36.270.000 \$

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων ἐξάγεται αὐτομάτως ἡ ἰδιαίτουσα διά τήν Ἑλλάδα οἰκονομική σημασία τοῦ ἐξωτερικοῦ τουρισμοῦ . Ἀσκέτως τῶν ἄλλων εὐεργετικῶν συνεπειῶν, ἅσπινας ἐμφανίζει διά τὰς διαφόρους περιοχάς τῆς χώρας ἡ ἀναπτυσσομένη τουριστική κίνησις, ὁ ἐξωτερικός τουρισμός διά τῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἐνεργητικοῦ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν τῆς χώρας συμβάλλει εις τήν ἰσοπέθειν τούτου καί συνεπῶς εις τήν γενικωτέραν ἐξισορρόπησιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως .-

Ὅσον ἀφορᾷ τάς χώρας προελεύσεως τῶν περιηγητῶν μεταπολεμικῶς εις τήν πρώτην γραμμὴν ἔρχονται οἱ βορειοαμερικανοί ὑπήκοοι, εις οὓς περιλαμβάνονται καί οἱ Ἕλληνες τό γένος, ὑπήκοοι τῶν Η.Π.Α. ἀνελαθόντες εις 25.000 κατά τό ἔτος 1954.-

Ἔπονται οἱ Ἕλληνες μόνιμοι κάτοικοι τοῦ ἐξωτερικοῦ, οἱ Γάλλοι οἱ Βρεττανοί, οἱ Γερμανοί κ.λ.π.

Γενικῶς ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις τοῦ τουρισμοῦ θά ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς κρατικῆς τουριστικῆς πολιτικῆς.

3) Κρατική Τουριστική Πολιτική

Τουριστικήν Πολιτικήν λέγοντες έννοοῦμεν τό σύνολον τῶν μέτρων καί ἐνεργειῶν τῆς κρατικῆς ἐξουσίας αἰτινες ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐκδηλοῦμεναι ἀποσκοποῦν εἰς τόν ἐπηρεασμόν τοῦ οἰκονομικοῦ φαινομένου τοῦ τουρισμοῦ. Τό σύνολον τῶν ἐνεργειῶν καί μέτρων τούτων ἀσκεῖται εἴτε ἀπ' εὐθείας ὑπό τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, εἴτε ἐμμέσως δι' ὀργανισμῶν δημοσίου δικαίου ἢ καί ὀργανισμῶν ἰδιωτικοῦ δικαίου.

Ἡ μέριμνα διὰ τήν προαγωγήν τῆς βιομηχανίας τῶν ξένων (καί λέγοντες βιομηχανίαν ξένων έννοοῦμεν τήν συστηματικήν ἐκμετάλλευσιν τῶν φυσικῶν καί ἐκπολιτιστικῶν προσόντων τῆς χώρας διὰ τῆς συστηματικῆς προσελκύσεως παντός θέλοντος καί δυναμένου νά ταξειδεύσῃ εἰς τό ἐξωτερικόν ἀτόμου) ἐν Ἑλλάδι, ἀνήκει εἰς τήν διὰ τοῦ νόμου 1698 (18/1/1919) ἰδρυθέσαν παρά τῷ Ὑπουργείῳ ἔθνικῆς Οἰκονομίας, " Ὑπηρεσίαν Ξένων καί ἐκθέσεων " .-

Ἐκπόδ τῆς ὁποίας, συμφώνως πρὸς τό ἄρθρον 2 τοῦ νόμου τούτου, ἦτο. α) Ἡ προσέγκυσις, διαμονή καί ἡ παράτασις τῆς διαμονῆς ξένων ἐν Ἑλλάδι, καί β) Ἡ, πρὸς ἀνάπτυξιν καί διαφήμισιν παντός κλάδου τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας, διοργάνωσις ἐκθέσεων ἐν Ἑλλάδι καί ἡ συμμετοχή εἰς διεθνεῖς καί παγκοσμίους τοιαύτας. -

Ἡ πάπῃς ἐνωρίτερον τοῦ δεόντος (λαμβανομένων τότε (1919) ὑπ' ὄφιν τῶν ἐλαχίστων ἐκ τῆς βιομηχανίας τῶν ξένων ἐσόδων μας) ἰδρυσις κρατικῆς ὑπηρεσίας ὀφείλεται, κυρίως, εἰς τήν ἀποτυχίαν τῶν ἐπανειλημμένων προσπαθειῶν πρὸς ὀργάνωσιν καί τόνωσιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἐφ' ἧς, κυρίως εἰς τό ἐξωτερικόν στήρίζεται ἡ πολιτική πρὸς προαγωγήν τοῦ περιηγητισμοῦ. - Ἡ πρώτη ἀπόπειρα πρὸς ἰδρυσιν ἰδιωτικῆς ἐνώσεως χάριν τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας τῶν ξένων ἐγένετο τῷ 1895, συσταθείσης τότε ὑπό τήν προστασίαν τοῦ διαδόχου Κων/νου τῆς Ποδηλατικῆς Ἑταιρίας. Τῷ 1910 ἡ ἔται -

ρία αὕτη μετεσχηματίσθη εἰς " Ἑταιρίαν Περιηγήσεων ", μετὰ 4 ἔτη ἀργότερον εἰς " Ἑταιρίαν τῶν φιλοξένων ", χωρὶς ἡ ἀλλεπάλληλος ἀλλαγὴ τῶν τίτλων καὶ αἱ ἐπανειλημμένα μεταρρυθμίσεις τῶν καταστατικῶν νὰ κατορθώσουν νὰ δώσουν τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα . Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν " Ἑταιρίαν Φιλοξένων " ἰδρύθη διὰ τοῦ Νόμου 241 τῆς 17/4/1914 ὁ πρῶτος κρατικὸς Ὑργανισμὸς πρὸς προαγωγὴν τῆς βιομηχανίας τῶν ξένων ὑπὸ τὸ ὄνομα " Γραφεῖον ξένων καὶ ἐκθέσεων " προσαρτηθὲν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐ.Ο. Ἀκολούθως, διὰ τοῦ νόμου 780 τῆς 26/8/1917 ὑπήχθη εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ γραφείου τούτου " ἡ μέριμνα περὶ τῶν ληπτέων μέτρων ἐν γένει διὰ τὴν προσέλκυσιν καὶ παράτασιν τῆς διαμονῆς τῶν ξένων ἐν Ἑλλάδι, ἥτις μέχρι τοῦ 1927 εἶχεν ἀνατεθῆ, κυρίως εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ἐταιρίας.-

Διὰ τοῦ νόμου 1698/1919 τὸ " γραφεῖον ξένων καὶ Ἐκθέσεων", μετεσχηματίσθη, ὡς εἰδόμεν, εἰς " Αὐτοτελεῖ Ὑπηρεσίαν ξένων καὶ Ἐκθέσεων ἥτις ἀφ' ἑνὸς μὲν λόγῳ τῶν ἀλλεπαλλήλων πολεμικῶν περιπετειῶν καὶ τοῦ ἐπακολουθήσαντος προσφυγικοῦ κατακλυσμοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ λόγῳ τῆς περιωρισμένης δικαιοδοσίας καὶ τῶν γλίσχρων οικονομικῶν μέσων, ἃ τινὰ τὸ κράτος ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσίν της, δὲν ἠδυνήθη, παρ' ὅλην τὴν καλὴν διάθεσιν τοῦ παρ' αὐτῇ ὑπηρετοῦντος προσωπικοῦ, νὰ κατορθώσῃ τί τὸ ἄξιον λόγου.-

Ἄλλοθ', ὅταν τὸ κράτος ἀπεφάσισε νὰ ἐπέμβῃ πρὸς προαγωγὴν τοῦ τουρισμοῦ, εἶχε ἤδη αὐτομάτως δημιουργηθῆ τὸ ἀπαιτούμενον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ξενοδοχιακῆς βιομηχανίας περιβάλλον ὅπερ ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἐφ' ὅσον τὸ τουριστικὸν ρεῦμα πῦξάνετο, ἐβελτιοῦτο, προσαρμολόμενον εὐχερῶς πρὸς τὰς, ἐκ τῆς ἀξήσεως τῶν περιηγητῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ ἀφ' ἑτέρου, δημιουργουμένας ἀνάγκας. Ἐπὶ πλέον προηγήθη ἡ ἐπιτυχὴς ὁρᾶσις τῶν ἰδιωτικῶν συνδέσμων, οἵτινες ἔχοντες καὶ ἰδίους πόρους ὑπῆρξαν πολὺτιμον συνεργάται τῶν κατόπιν ἰδρυθέντων κρατικῶν ὀργανισμῶν.-

Οί ιδιωτικοί οὔτοι σύνδεσμοί φέρουσι συνήθως τὸ ὄνομα TOURING CLUBS, εἶχον ἰδιαίτερον προϋπολογισμόν, ἐνισχυόμενον πολλάκις διὰ Κρατικῶν ἐπιχορηγήσεων καὶ ἐκδίδουσι περιοδικὰ ὄργανα, ἅτινα μετὰ τῶν διαφόρων κατὰ καιρούς ὑπ' αὐτῶν δημοσιευομένων διαφημιστικῶν ἐντύπων (PROSPECTUS) ἐπιδιώκουσι τὴν ὑπὲρ τοῦ τουρισμοῦ ἐν τῷ ἔσω-τερικῷ καὶ ἔξωτερικῷ προπαγάνδα. Τὸ TOURING CLUB DE FRANCE εἶχε τῷ 1915 προϋπολογισμόν ἀνερχόμενον εἰς 1.000.000 φρ.

Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Ἰταλικοῦ TOURING CLUB ἀνῆλθεν τῷ 1913 εἰς 3.000.000 λιρετῶν. Τὰ ἐκ τῶν συνδρομῶν τῶν μελῶν ἔσοδα τοῦ Βελγικοῦ T.C ἀνήρχοντο πρὸ τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου εἰς 320000 φρ. καίτοι οἱ πόροι τῶν TOURING CLUBS καὶ τῶν λοιπῶν ιδιωτικῶν ὀργανώσεων, συνδέσμων, ξενοδόχων, γραφείων, περιηγητῶν κ.λ.π, ἦσαν ἀρκοῦντως ὑψηλοί, οἱ δὲ ὄροι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας τῶν ξένων εἰς τὰς χώρας ταύτας ἐνεφάνιζον τὴν δέουσαν ὀριμότητα, δὲν ἐδόσασαν ἐν τούτοις αἱ κυβερνήσεις νὰ παράσχωσι εἰς τοὺς ιδιωτικούς τούτους συλλόγους, πρὸς τῇ ἠθικῇ καὶ ὕλικῇ αὐτῶν συνδρομῇ .-

Γενικῶς, καθ' ὅλην τὴν προπολεμικὴν περίοδον ἐλάχιστα διεφέρθησαν οἱ ἀρμόδιοι διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς βιομηχανίας τῶν ξένων.

Μεταπολεμικῶς, ὁ κύριος φορεὺς τῆς Κρατικῆς τουριστικῆς Πολιτικῆς εἶναι ὁ Ε.Ο.Τ.

Ἄλλοι ὀργανισμοὶ δημοσίου δικαίου καλύπτοντες εἰδικούς τομεῖς τῆς πολιτικῆς ταύτης εἶναι ὁ Ὄργανισμὸς Ξενοδοχειακῆς Πίστews, ὁ Ο.Χ.Ο.Α, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ Σχολὴ Τουριστικῶν Ἐπαγγελμάτων καὶ τὸ Ξενοδοχειακὸν Ἐπιμελητήριον τῆς Ἑλλάδος.-

Ὅμοίως φορεῖς τῆς τουριστικῆς πολιτικῆς ἀποτελοῦν καὶ ἕτεροι ἀσχολούμενοι μὲ τὸν τουρισμὸν καὶ εἰδικώτερον μὲ τὸν πάσης φύσεως ἐκδρομισμόν ὀργανισμοὶ ιδιωτικοῦ δικαίου, ὡς εἶναι τὰ ἐκδρομι-

κά και τουριστικά σωματεία και αι ενώσεις και όμοσπονδίες τούτων.
'Η τουριστική πολιτική, άποσκοπούσα εις τήν διαπαντός μέσου αύξη-
σιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφικνουμένων εις τήν χώραν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς
περιηγητῶν και συνεπῶς εις τήν τοῦ ἐκ τοῦ τουρισμοῦ συναλλαγματι-
κοῦ ἐσόδου, κατανέμεται εις 4 κυρίως κλάδους.

ι) Εἰς τήν θέσπισιν μέτρων διευκολύνσεως τῆς ἀφίξεως, διαβιώσεως
και κινήσεως ἐν Ἑλλάδι τῶν ξένων περιηγητῶν.-

ιι*) Εἰς τήν ἐκτέλεσιν ἔργων και γενικώτερον εις τόν συντονισμόν
τῶν ἐν τῇ χώρᾳ προγραμματιζομένων και ἐκτελουμένων ἔργων, δι' ὧν
διευκολύνεται ἡ κίνησις τῶν ξένων περιηγητῶν.-

ιιι) Εἰς τήν πολιτικήν τῶν μεταφορῶν.-

ιυ) Εἰς τήν ξενοδοχειακήν πολιτικήν, τμήμα σοβαρόν τῆς ὁποίας
ἀποτελεῖ ἡ ξενοδοχειακή πιστωτική πολιτική.-

υ) Εἰς τήν τουριστικήν διαφήμισιν και προπαγάνδα.

Εἰς τόν (ι) κλάδον περιλαμβάνονται ἅπαντα τά μέτρα τά ἀφορῶντα
τά ἀπασχολοῦντα τοὺς περιηγητάς θέματα προξενικῶν, συναλλαγματικῶν
τελωνειακῶν και λοιπῶν διατυπώσεων. Διευκολύνσεις αἵτινες εἶναι δυ-
νατόν νά θεσπισθοῦν ὑπέρ τῶν περιηγητῶν εἶναι:

α) Ἡ ἀμοιβαία συμφωνία καταργήσεως τῶν ἐνοχλητικῶν διατυπώσεων
τῆς θεωρήσεως τῶν διαβατηρίων.-

β) Περιορισμός εις τὰς συναλλαγματικές διατυπώσεις.-

γ) Ἀμβλυνσις τῶν τελωνειακῶν διατυπώσεων. Αἱ ἀνωτέρω διευκολύν-
σεις ἔχουν ἐν πολλοῖς πραγματοποιηθῆ.-

Εἰς τόν (ιι) κλάδον τῆς τουριστικῆς πολιτικῆς ἀνήκει τό προγραμ-
ματισμένον σχέδιον ἐκτελέσεως ἔργων δι' ὧν εὐχεραίνεται ἡ κίνησις
και καθίσταται θετικωτέρα ἡ διαμονή τῶν περιηγητῶν. Τοιαῦτα ἔργα
διευκολύνοντα τοὺς περιηγητάς εἶναι τά ἔργα ὁδοποιΐας, λιμένων, γε-
φυρῶν, ἀεροδρομίων, καθὼς ἐπίσης και τά πάσης φύσεως ἔργα ὑδρεύσεως,

φατισμοῦ, ἐξωραϊσμοῦ ὠρισμένων τόπων παραμονῆς τῶν περιηγητῶν, κλπ. Εἰς τόν (ιιι) κλάδον ἀνήκει ἡ ξενοδοχειακὴ πολιτικὴ, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα τῆς τουριστικῆς πολιτικῆς. Ἡ προσπάθεια ὅπως προσφέ- ρονται εἰς τοὺς περιηγητὰς κατάλληλα κατὰ κλάσεις τιμῶν καὶ ἐπο- μένως οἰκονομικῶν δυνατοτήτων ξενοδοχεῖα, ὅπως τὰ ξενοδοχεῖα ταῦτα διευθύνονται καλῶς καὶ ἐπανδρῶνται διὰ ἰκανοῦ καὶ καταλλήλου προ- σωπικοῦ, ὅπως ὑφίσταται ἐπάρκεια ξενοδοχειακῶν κλινῶν κατὰ κλάσεις καὶ κατὰ τόπους, ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ζήτησιν, ὅπως λαμβάνεται πρόνοια διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐπάρκειαν καὶ εὐεξίαν τῶν ξενοδοχείων ὅσον νὰ ἀποτελήτῃ ἐπίκεντρον μιᾶς ὠλοκληρωμένης τουριστικῆς πολι- τικῆς .-

Δυστυχῶς παρ' ἡμῶν ὑφίσταται ἀνεπάρκεια ξενοδοχείων, ἥτις ἀντιμετω- πλίσθη κατὰ καιροὺς ποικιλοτρόπως. - Εἰς τόν (ιυ) κλάδον ἐμπίπτει ἡ ἐπὶ τῶν μεταφορῶν τουριστικὴ πολι- τικὴ τοῦ κράτους, δι' ἧς ἐπιδιώκεται ἡ ἐπάρκεια καὶ ἡ καταλληλότης τῶν μεταφορικῶν μέσων χερσαίων, θαλασσίων, ἀναερίων, συνδιασμοῦ με- ταξὺ τῶν διαφόρων γραμμῶν, ἐξυπηρέτησις ἀγόνων κατὰ τὰ ἄλλα γραμ- μῶν πλὴν ἐνδιαφερουσῶν τὴν περιηγητικὴν κίνησιν, πιστωτικὴ πολι- τικὴ ἔναντι τῶν ἐφοπλιστῶν πρὸς ἀπόκτησιν καὶ ὁρομολόγησιν καταλ- λήλων σκαφῶν, καὶ τέλος ἐπιχορήγησις πρὸς ἐκτέλεσιν ὠρισμένων γραμ- μῶν, ἀποτελοῦν κυρίως γράμμάς τῆς τουριστικῆς μεταφορικῆς πολιτι- κῆς. τέλος δὲ (υ) κλάδος, ὅστις ἀφορᾷ τὴν τουριστικὴν διαφήμισιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἐξωτερικόν ὅσον νὰ διέπεται ἀπὸ ὠρισμένης βασικῆς ἀρχῆς καὶ κατευθύνσεις, ἥτοι ὅσον νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς δυνα- τότητας τῆς χώρας εἰς ὅ, τι ἀφορᾷ τὴν ἀπορρόφησιν περιηγητῶν, πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τῶν περιηγητῶν, καὶ νὰ στρέφεται πρὸς τὰ σημεῖα ἐκεῖ- να καὶ χώρας ἐκεῖνας ἐκ τῶν ὁποίων κατὰ κύριον λόγον ἐπιδιώκεται ἡ προσέλευσις περιηγητῶν.

Διότι είναι γεγονός, ότι πᾶς περιηγητής ενδιαφέρει τὴν Ἑλλάδα, ἀ-
ξιολόγησις ὅμως τῶν περιηγητῶν τούτων κατὰ κλάσεις οἰκονομικὰς
καὶ κατὰ χώρας προελεύσεως εἶναι ἐπιβεβλημένη, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦμεν
νά ἀντιμεταπίσωμεν διὰ τῶν ὀρθῶν οἰκονομικῶν μέτρων τὴν ἀΐξισιν
τοῦ συναλλαγματικοῦ μας εἰσοδήματος.-

----- . -----

Ὁ Τουρισμός ἀπὸ ἀπόψεως συναλλαγματικοῦ εἰσοδήματος

I) Σχέσεις τουριστικοῦ συναλλάγματος πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Εἰσόδημα.

Ἡ βιομηχανία τῶν ξένων δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς τὴν ἐξαγωγὴν ἐμ/των καὶ ὑπηρεσιῶν μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι τὰ ὑπότῶν ξένων ἀγοραζόμενα εἶδη καταναλίσκονται ἢ χρησιμοποιοῦνται ἐν τῇ χώρῳ ἐν ᾗ ἀγοράσθησαν. Διὰ τοῦτο δικαίως ὠνομάσθη ἡ πηγή αὕτη εἰσαγωγῆς ξένου χρήματος. " ἐπιτόπιος εἰσαγωγή " EXPORTATION SUR PLUCE
"Ὅθεν τὸ τουριστικὸν συνάλλαγμα, ὅπερ εἴσρρει εἰς τὴν χώραν μας συναπείφ εἰσόδου εἰς αὐτὴν περιηγητῶν ἐξ ἐτέρων χωρῶν, ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον τμήμα τοῦ Ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος.

Τὸ Ἐθνικὸν εἰσόδημα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον (1950 - 1958) ἔχει ὡς ἑξῆς εἰς ἑκατομ. δραχμ. καὶ εἰς τρεχοῦσας τιμὰς :

Ἔτη	Ἐθνικὸν εἰσόδημα
1950	24.840
1951	29.361
1952	30.571
1953	41.213
1954	47.926
1955	55.445
1956	65.119
1957	69.495
1958	73.181

Ἀκολούθως, τὸ τουριστικὸν συνάλλαγμα ἐκπεφρασμένον εἰς ἑκατομ. δραχ. κατὰ τὴν αὐτὴν ^{περίοδον} ἔχει ὡς κάτωθι:

Έτη Τουριστικόν συνάλλαγμα εις δραχ. (2)

1950	70
1951	89
1952	143,8
1953	681,8
1954	759,7
1955	873,7
1956	936,4
1957	1.244,2
1958	1.088,1

Διά συγκρίσεως τῶν ἀνωτέρω πινάκων (1) καί (2) σχηματίζωμεν τήν στήλην (3).

Ποσοστιαῖαι σχέσεις (1) πρός (2)

0,28	Ἐκ τοῦ τελευταίου πίνακος (3) συνάγομεν ὅτι τό ποσοστόν συμμετοχῆς τοῦ τουριστικοῦ συναλλαγματος εἰς τό Ἐθνικόν εἰσόδημα εἶναι σημαντικόν.-
0,30	
0,47	
1,65	
1,58	
1,57	Δι' ὅ καί ὁ τουρισμός ἀποτελεῖ πραγματικὴν πηγὴν πλούτου διὰ τήν Ἑλλάδα.-
1,43	
1,79	
1,47	

Διὰ τήν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ, ἐξ ἄλλου, ὑφίστανται πλεῖσται ὄσαι δυνατότητες, αἱ δέ ἐν γένει προοπτικαί αὐτοῦ εἶναι λίαν εὐνοϊκαί. Ἐν πρώτοις ἡ Ἑλλάς εἶναι ἰδιαιτέρως πεποικισμένη ὡς τουριστικὴ χώρα, λόγῳ τοῦ ἡπίου αὐτῆς κλίματος, τῶν φυσικῶν καὶ - λονῶν καὶ τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς μνημείων, καὶ τῆς φιλοξένου δια-

θέσεως τῶν κατοίκων.

Δεύτερον ἡ τουριστικὴ κίνησις ἐπὶ διεθνοῦς κλίματος χαρακτηρίζεται μετὰ τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον ὑπὸ ἐντόνου ἀνοδικῆς τάσεως.

Ἡ τάσις αὕτη ὁφείλεται εἰς πολλοὺς παράγοντας μεταξύ τῶν ὁποίων σπουδαιότεροι εἶναι ἡ διαρκὴς ἄνοδος τῶν εἰσοδημάτων εἰς τὰς ξένας χώρας καὶ ἡ βελτίωσις τῆς καταστάσεως τῶν ἐργαζομένων ἀπὸ ἀπόψεως ἀποδοχῶν καὶ τῶν χορηγουμένων μετ' ἀποδοχῶν ἀδειῶν, μέ ἀποτέλεσμα ὁ τουρισμός νά διαδίδεται ὁλονέν καὶ περισσότερον εἰς εὐρύτερας τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ ἀποκτῶν οὕτω μαζικὴν βάσιν. Τρίτον, παρατηρεῖται ὅτι τὸ διεθνές τουριστικὸν ρεῦμα στρέφεται σὺν τῷ χρόνῳ πρὸς τὰς χώρας τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης. -

Εἰς τοῦτο συντελοῦν ἡ ἔφεσις τῶν τουριστῶν πρὸς περιήγησιν περριοχῶν, ἃς δέν ἔφουν ἐπισκεφθῆ κατὰ τὸ παρελθόν, ἡ πρόοδος τῶν συγκοινωνιακῶν μέσων καὶ ἡ ἐπιμήκυνσις τοῦ χρόνου τῶν ἀδειῶν μετ' ἀποδοχῶν. -

Τέλος, ἡ Ἑλλάς μολονότι ὕστερεῖ εἰσέτι εἰς πολλοὺς τομεῖς, βελτιώνει συνεχῶς τὸν τουριστικὸν αὐτῆς ἐξοπλισμόν, τὴν τουριστικὴν ὀργάνωσιν, τὰ μέσα διαφημίσεως τοῦ τουρισμοῦ ἐν τῷ ἔσωτε- ρικῷ καὶ τὰς συγκοινωνίας.

Παρ' ὅτι ὁ Ἑλληνικός τουρισμός ἔχει μέλλον ἔλπιδοφόρον εἶναι ἀληθές ὅτι οὗτος δέν κατάρθρωσε εἰσέτι νά ἀξιοποιήσῃ ἐπὶ ἱκανοποιητικὸν βαθμόν τὰς ἐμφανιζομένας εἰς αὐτόν δυνατότητας. -

Ἐξ ἄλλου, ἡ Ἑλλάς δέν ὕστερεῖ μόνον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἔναντι τῶν λοιπῶν χωρῶν ἀλλὰ ὕστερεῖ οὐσιωδῶς καὶ ἐν σχέσει μέ κράτη ἔχοντα πληθυσμόν καὶ ἔκτασιν ἀνάλογον πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Οὕτω τὸ τουριστικὸν συνάλλαγμα τῆς Αὐστρίας ἦτο τετραπλάσιον καὶ τὸ τῆς Δανίας καὶ Ὀλανδίας περίπου διπλάσιον τοῦ Ἑλληνικοῦ. Χειροτέρα εἰσέτι ἐμφανίζεται ἡ εἰκὼν ἐάν ληφθοῦν ὡς βά-

σεις παραβολής κι' αφίξεις.-

Διεθνή σύγκρισιν τῶν τελευταίων τούτων, ὡς καί τῶν διανυκτερεύσεων περιηγητῶν, περιλαμβάνει ὁ Πίναξ 3.

Πίναξ 3

Ἐμφαίνων τὰς ἀφίξεις, τὰς διανυκτερεύσεις καί τὰς κατά μέσον ὄρον διανυκτερεύσεις περιηγητῶν εἰς ἐπιλεγείσας χώρας κατά τό 1956

Χῶραι	Ἀφίξεις	Διανυκτερεύσεις	Μ.Ο Διανυκτερεύσεων.
Ἀυστρία	2.835,951	14.367.255	5,1
Βέλγιον	1.156.850	3.052.813	2,6
Γερμανία	4.289.314	8.478.133	2,0
Δανία	433.016	1.342.215	3,0
Γαλλία	4.305.000	30.162.000	7,0
Ἑλλάς	206.015	884.563	4,3
Ἴρλανδία	10.720.000	»	-
Ἴσλανδία	9.417	-	-
Ἰταλία	7.000.000	3.346.000	4,8
Νορβηγία	976.439	2.030.264	2,1
Ὀλλανδία	1.115.994	2.561.484	2,3
Πορτογαλία	232.262	940.974	4,1
Ἡν. Βασίλειον	1.107.200	-	-
Σουηδία	318.101	4.166.059	13,1
Ἑλβετία	3.831.077	12.529.614	3,3
Τουρκία	99.414	-	-
Γιουγκοσλαβία	393.670	1.331.810	3,4
Ἰσπανία	2.728.000	-	-
Η.Π.Α.	5.990.200	-	-

Ούτω έναντι 206.015 τουριστών αφιχθέντων εν 'Ελλάδι τό 1956, ⁹ επεσικέφθησαν τήν 'Ιταλίαν 7. εκατομ. περιηγηταί καί 5,7 εκατομ. εκδρομεῖς .

'Αφ' ἑτέρου οἱ αφιχθέντες τουρίσται ἐν 'Ολλανδίᾳ, Αὐστροίᾳ καί Δανίᾳ ἦσαν 4,1 εκατομ. 2,2 εκατομ, 3,2 εκατ. ἀντιστοίχως. Ὅποτε καί τό συνάλλαγμα ὕπερ εισέπραξαν αἱ ἀνωτέρω χῶραι ὑπῆρξεν σημαντικώτατον.-

-----
2) Συμβολή τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος εἰς τήν ἰσοσκελίαν τοῦ

'Ἴσοζυγίου 'Εξωτερικῶν Πληρωμῶν.

Ὁ τουρισμός ἀπετέλεσεν κατά τά τελευταῖα ἔτη τόν τρίτον ἀπό ἀπόφθεως σπουδαιότητος πόρον μεταξύ τῶν 'Ελληνικῶν ἀδήλων πόρων.

'Εν ἔτει 1956 προσεπόρισεν εἰς τήν χῶραν 31.213.000 δολλάρια ἀνελεθῶν εἰς ποσοστόν 14,9% ἐπὶ τοῦ ἐξαγωγικοῦ συναλλάγματος τῆς χῶρας.

Οἱ ἀριθμοί οὗτοι ἐμφαίνονται εἰς τόν παρατιθέμενον πίνακα 4 ὅπου περιλαμβάνονται χάριν συγκρίσεως οἱ ἀντίστοιχοι ἀριθμοί δι' ἐπιλεγείσας εὐρωπαϊκῆς χώρας τῆς Εὐρώπης, τῆς Η.Π.Α. καί τόν Καναδά.-

Πίναξ 4

'Εμφαίνων τό τουριστικόν συνάλλαγμα, τό σύνολον τῶν ἀδήλων πόρων καί τό ἐξαγωγικόν συνάλλαγμα χωρῶν Ο.Ε.Ο.Σ, Η Π Α καί Καναδά ~~κα~~ κατά τό ἔτος 1956 εἰς εκατομ. Δολλάρια.

Χώραι	<u>I</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	Ποσοστιαία	Ποσοστιαία
	Τουριστικά Συναλλαγμαί	Σύνολον 'Αδήλων Πόρων	Σύνολ. 'Εξαγ.	Σχέσις I πρός 2	Σχέσις I πρός 3
Γερμανία Δ.	369,7	1359,9	7509,8	27,2	4,9
Αυστρία	116,2	189,5	900,5	61,3	12,9
Βέλγιον-Λούξε	80,2	865,5	3242,8	9,3	2,5
Δανία	57,2	352,5	1124,7	16,2	5,1
Γαλλία	154,7	1091,0	4514,0	14,2	3,4
'Ελλάς	31,2	182,6	209,6	17,1	14,9
'Ιρλανδία	98,6	250,4	293,8	39,3	33,6
'Ισλανδία	0,2	16,3	63,2	1,2	0,3
'Ιταλία	256,9	1174,9	2094,4	91,8	12,2
Νορβηγία	35,0	862,0	792,0	4,1	4,4
'Ολλανδία	61,0	998,0	2711,0	6,1	2,2
Πορτογαλία	20,5	110,3	225,9	18,5	9,1
'Ην. Βασίλειον	338,0	3647,0	9507,0	9,3	3,5
Σουηδία	75,0	729,0	1941,0	10,3	3,8
'Ελβετία	212,0	783,8	1447,7	27,0	14,6
Τουρκία	1,9	-	-	-	-
Η Π Α	720,0	6015,0	17297,0	11,9	4,2
Καναδάς	336,0	1036,0	5191,0	32,4	6,5

'Ως ενεργητικόν στοιχείον τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Ισοζυγίου ἑξωτερικῶν Πληρωμῶν, ὁ τουρισμός ἐρευνᾶται ἐν τριῶν κυρίως ἀπόψεων, ἥτοι τοῦ συνόλου τῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων, ἅς ἀποφέρει, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀφικνουμένων ξένων περιηγητῶν ἐν 'Ελλάδι καί τῆς μέσης δαπάνης, ἥτις ἀναλογεῖ εἰς ἕκαστον περιηγητήν κατὰ ταξειδίαν. Κατωτέρω ἀναλύεται ὁ τουρισμός ἐν τῶν τριῶν τούτων ἀπόψεων. -

α) Αἱ συναλλαγματικαὶ εἰσπράξεις

Προπολεμικῶς ὁ τουρισμὸς ἀπέφερεν εἰς τὴν χώραν μας 6,7-9,7 ἑκατ
δολλάρια, ὡς δεικνύει ὁ πῖναξ 5 .-

Πίναξ 5

Ἐμφαίνων τὰς τουριστικὰς συναλλαγματικὰς εἰσπράξεις τῶν ἔτων
1934 - 1938 καὶ 1950 - 1958 εἰς ἑκατομ. δολ.

Ἔτη	Τουρισ. Εἰσπράξεις	
1934	9,7	Κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη
1935	6,9	ἡ τουριστικὴ κίνησις ὑπῆρξεν
1936	6,7	μηδαμινῇ, λόγῳ τῆς ὑφισταμένης
1937	7,7	τότε ἀνωμάλου ἐσωτερικῆς
1938	6,7	κρίσεως.-
1950	4,7	Ἀπὸ τοῦ 1950 ὅμως καὶ ἐντεῦθε
1951	6,7	θεν ἤρχισεν ἀναζωογονούμενος
1952	9,6	ὁ τουρισμὸς εἰς μικρὰν ἀρχι-
1953	22,7	κῶς κλίμακα.
1954	25,3	Τὸ 1952 αἱ ἐκ τούτου εἰσπρά-
1955	29,1	ξεις ὑπερέβησαν διὰ πρώτην
1956	31,2	φορὰν τὰ προπολεμικὰ ἐπίπεδα.
1957	41,5	Ἡ ὑποτίμησις τῆς δραχμῆς -
1958	36,2	κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1953 ἔδω-

σεν ἰσχυρὰν ὄθησιν εἰς τὴν εἰσροὴν τουριστικοῦ συναλλάγματος,
καταστήσασα τὴν Ἑλλάδα μίαν ἀπὸ τὰς εὐθνητοτέρας καὶ ἐπομένως μίαν
ἀπὸ τὰς συμφερωτέρας χώρας διὰ τὸν ξένον περιηγητὴν.-

Δέον ὅμως νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ ἐκ τῆς ἀναπροσαρμογῆς τοῦ νομίσμα-
τος εὐνοϊκὴ ἐπὶ τοῦ τουρισμοῦ ἐπίδρασις ἐνισχύθη ὑπὸ ἐτέρων πα-
ραγόντων, ὡς λ.χ. ἡ ἔντασις τῆς διεθνοῦς τουριστικῆς κινήσεως
καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς σχετικῆς ὁμαλότητος, ἥτις ἔλαβεν μὲν χώ-
ραν παλαιότερον, βαθμιαίως ὅμως ἐγένετο γνωστὴ εἰς τὸ εὐρύ του -

ριστικόν κοινόν καί συνεπῶς ἤρχισεν ἀποφέρουσα καρπούς ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης μέ καθυστέρησιν δύο ἕως τριῶν ἐτῶν.-

Πάντως ἡ τεραστίαι αὐξησις τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος μεταξὺ 1952 καί 1953 (ἀπὸ 9,6 ἑκατ δολ. εἰς 22,7 ἑκατ δολ.), ἡ ἐμφανιζομένη εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ 5 πίνακα, εἶναι ἐν μέρει φαινομενικὴ, ὀφειλομένη εἰς ἀδυναμίαν στατιστικῆς παρακολουθήσεως.-

Συγκεκριμένως: ι) Πρὸ τῆς ὑποτιμήσεως τῆς δραχμῆς τοῦ 1953, σημαντικόν τμήμα τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος δέν ἐμφανίζεται στατιστικῶς διότι διέρρεε πρὸς τὴν ἀνεπίσημον ἀγοράν, ὅπου ἡ τιμὴ τοῦ ξένου συναλλάγματος ἦτο αἰσθητῶς ὑψηλοτέρα τῆς ἐπισήμου τοιαύτης καί ιι) τμήμα τῶν ἐμφανιζομένων ὡς τουριστικῶν εἰσπράξεων διὰ τὸ ἔτος 1953 ἦτο οὐσιαστικῶς μεταφορὰ κεφαλαίων, πραγματοποιηθεῖσα ἰδίως ὑπὸ Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ, οἵτινες προέβησαν εἰς διαφόρους τοποθετήσεις ἐν Ἑλλάδι διὰ νὰ ἐπιωφεληθοῦν τοιουτοτρόπως τῆς τότε καταστάσεως ὑποεκτιμήσεως τῆς δραχμῆς καί τῆς προσδοκωμένης ἀνόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν.-

Ἀπὸ τοῦ 1953 ἕως σήμερον τὸ ταξειδιωτικόν συνάλλαγμα ἠδῆξήθη ἐν τόνῳ ἀλλὰ καί μέ διακυμάνσεις σημαντικῆς εἰς τὸν ρυθμὸν τῆς αὐτῆς ἐξήσεως αὐτοῦ.-

Ἡ μέση ἐτησίαι αὐξησις τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1953 - 1957 ἀνῆλθεν εἰς τὸ ποσοστὸν 17 %

Ἡ ἐντὸς τῆς πενταετίας ταύτης ἐξέλιξις τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος ἐπηρεάσθη ἄλλοτε εὐμενῶς καί ἄλλοτε δυσμενῶς ὑπὸ πολλῶν παραγόντων.-

Δυσμενῶς λ.χ. ἐπέδρασεν ἡ ἐκτράχυνσις τῶν σχέσεων Ἑλλάδος-Μεγάλης Βρετανίας, λόγῳ τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ὡς ἐκ τοῦ ὁποῦ αἱ ἀφίξεις Ἀγγλῶν περιηγητῶν ἐμειώθησαν αἰσθητῶς ἰδίᾳ κατὰ τὸ 1956.-

Ἀντιθέτως εὐνοϊκοὶ παράγοντες ὑπῆρξαν ἡ σημειωθείσα ἔντασις τῆς διεθνoῦς τουριστικῆς κινήσεως κατὰ τὰ ἐν λόγῳ ἔτη, ἡ καί προηγου-

μένως μνημονευθείσα, στροφή τοῦ διεθνoῦς τουριστικοῦ ρεύματος πρὸς τὰς χώρας τῆς Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης κ.δ.κ.

β) Αἱ ἀφίξεις ξένων περιηγητῶν

Προπολεμικῶς (1938) οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν Ἑλλάδα περιηγηταὶ ἠνῆλθον εἰς 154.000 περίπου.

Τὸ 1950 οἱ ἀφιχθέντες τουρίσται ἦσαν μόλις 33.333 διότι, ὡς ἐλέχθη προηγουμένως, ἡ τουριστικὴ κίνησις ἦτο τότε μικρὰ λόγῳ τῆς ἐπικρατοῦσης παρ' ἡμῖν ἀνωμάλου πολιτικῆς καταστάσεως. -

Ἐκτοτε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀφίξεων ἀεξήθη συνεχῶς καὶ μέ ὑψηλότατον ῥυθμὸν, μέ ἀποτέλεσμα νά ὑπεροκταπλασιασθοῦν αὐταὶ μεταξύ τῶν ἐτῶν 1950 - καὶ 1957 καὶ νά ὑπερβοῦν τὰς 250.000.

Ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως οἱ ἀφιχθέντες παρ' ἡμῖν τουρίσται ἐμφαίνονται εἰς τὸν κάτωθι πῖνακα β.

Πίναξ β.

Ἐμφαίνων τὴν γεωγραφικὴν κατανομὴν τῶν ἀφίξεων ξένων περιηγητῶν

εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰ ἔτη 1950 - 1958.

Χῶραι	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Γενικῶν σύνολο	33333	40118	68189	94408	157618	195853	206015	250588	276593
Αἴγυπτος	740	948	744	750	1893	2069	1875	2701	2490
Ἀσία	207	349	235	517	24	730	2333	8476	18979
Γιουγ/υρία	55	118	475	1666	21325	29246	38769	42342	43223
Ἀυστρία	222	538	636	958	3279	4862	5658	5195	4647
Βέλγ. Λουξ	441	1069	1514	1677	2347	3493	3080	4343	3930

Γαλλία	1782	3821	10718	12402	15551	19130	19881	22986	18325
Γερμανία Δ.	479	954	1624	3340	10963	16910	18167	23178	25361
Έλβετία	628	873	1064	1489	3039	4979	4968	6723	6710
Ίταλία	1624	2968	2968	4150	4946	5787	7176	9319	9030
Λοιπαί χῶ- ραι	III7	1769	1769	2692	5330	7494	6903	8610	12946
Η Η Α	-	13370	13370	18487	23745	24379	25064	28646	49380
Έλληνες έξωτερ.	6692	7641	7641	9758	14597	18101	12111	17655	26973
Ήν. Βασίλ.	11459	15741	15741	23548	25307	34181	32791	37370	21571
Τουρκία	2942	5942	5942	8565	15798	12355	13507	11577	9400
Λοιπαί χῶ- ραι	4945	3747	3747	4409	9474	12137	13732	21417	42508

Ένδιαφέρον εμφανίζει ή σύνθεσις τῶν ἀφικνουμένων τουριστῶν ἀπό ἀπόψεως ἐθνικότητος.

Όπως καταδεικνύεται ἐκ τῶν δεδομένων τοῦ πίνακος 6 οἱ περισσότεροι τουρίσται οἱ ἐπισκεφθέντες τήν Ἑλλάδα τό 1958 ἦσαν Γιουγκοσλάβοι. Ἐξ αὐτῶν οἱ πλεῖστοι ἀποτελοῦν ἐκδρομεῖς.

Ἀπό τῆς Ἰόλιας ἀπόψεως τήν δευτέραν θέσιν κατέχουν οἱ Ἀμερικανοί μή συμπεριλαμβανομένων τῶν ὁμογενῶν.-

Ἔπονται οἱ Ἕλληνες τοῦ ἐξωτερικοῦ. Δίαν σημαντικά εἶναι καί αἱ ἀφίξεις ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Δ. Ἐυρώπης κυρίως δέ ἐκ τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας, Ἰταλίας, Ἀυστρίας, Ἑλβετίας καί τοῦ Βελγίου.-

Ἀρκετά σημαντικός εἶναι ἐπίσης ὁ ἀριθμός τῶν ἐπισκεπτομένων τήν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ Ἁν. Βασιλείου.

Τέλος ἐντός τῶν τελευταίων ἐτῶν πολυάριθμοι ἀφίξεις ἐσημειώθησαν καί ἐκ Τουρκίας.-

Ἀπό πλευρᾶς κατανομῆς τῶν ἀφίξεων κατά μήνα παρατηρεῖται ὅτι

τό μεγαλύτερον τμήμα τῶν τουριστῶν ἀφικνεῖται κατά τοὺς θερινοὺς μῆνας καὶ δὴ ἀπὸ Ἰουνίου ἕως καὶ τοῦ Σεπτεμβρίου.

Ἐπειδὴ ἐντὸς τῶν ὡς εἴρηται μηνῶν ὁ τουριστικὸς ἐξοπλισμὸς τῆς χώρας ὑπεραπασχολεῖται, ἐνῶ τουρνάντιον ὑποαπασχολεῖται κατά τό μᾶλλον ἢ ἥττον κατά τό ὑπόλοιπον διάστημα τοῦ ἔτους (καὶ δὴ κατὰ τὸν χειμῶνα), ἡ τουριστικὴ πολιτικὴ τῆς χώρας θὰ ἔδει νά ἐπιδιώξη κατά τό δυνατόν ἐπιμήκυνσιν τῆς περιηγητικῆς περιόδου διὰ τῆς δμαλωτέρας κατανομῆς τῶν ἀφίξεων καθ' ὅλον τό ἡμερολογιακὸν ἔτος.-

Δυστυχῶς ἐλαχίστη πρόοδος ἔχει ἕως σήμερον σημειωθῆ πρὸς τὴν κατευθύνσιν ταύτην.-

Θὰ ἔδει ὅμως νά ἀναγνωρισθῆ ὅτι ἡ προσπάθεια προσελκύσεως μεγαλύτεραν ἀριθμοῦ περιηγητῶν κατά τό "νεκρὸν διάστημα " τοῦ ἔτους προσμιροῦει εἰς σημαντικὰς δυσχερείας.-

Συγκεκριμένως μεγάλαι μᾶζαι τουριστῶν, ἰδίως οἱ ἐξ αὐτῶν φοιτηταί καὶ οἱ ἐργαζόμενοι, εἴτε δέμ ἐπιθυμοῦν, εἴτε ἀδυνατοῦν νά ταξειδεύσουν εἰς ἐτέραν ἐποχὴν πλὴν τῆς τοιαύτης τοῦ θέρους.-

γ) Ἡ μέση κατά κεφαλὴν δαπάνη

Πρὸ τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου καὶ δὴ κατά τό 1938, ἡ μέση κατά κεφαλὴν δαπάνη ἀνῆρχετο εἰς 43,6 δολ. -

Μεταπολεμικῶς, ἡ δαπάνη αὕτη - δεδομένου ὅτι ἡ ἀγοραστικὴ ἀξία τοῦ δολλαρίου πῶξήθη ἐν τῷ μεταξύ οὐσιωδῶς- ἀνῆλθεν εἰς 141 δολ. τό 1950, εἰς 162 \$ τό 1951, εἰς 140 \$ τό 1952 εἰς 240 \$ τό 1953, εἰς 165 \$ τό 1957 καὶ 1958 εἰς 146 \$.. Ἡ ἀξίσις αὕτη τῆς κατά κεφαλὴν δαπάνης εἶναι, ὡς ἐτονίσθη, ἐν μέρει φαινομενικὴ, ὀφειλομένη εἰς ἀτελείας στατιστικῆς παρακολουθήσεως καὶ περικλείει μεταφοράς κεφαλαίων.- Εἶναι ὅμως καὶ ἐν μέρει πραγματικὴ διότι, ὑπο-

τιμηθείσης καί ὀή προεκτιμηθείσης τῆς ἔραχμῆς κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1953, κατέστη δυνατόν εἰς τοὺς ἄλλοδαπούς περιηγητάς νά παρατείνου-
ν τήν ἔνταθθα παραμονήν των καί συμφέρον ἦτο εἰς αὐτούς νά
προβοῦν εἰς ἀθρόας ἀγοράς εἰδῶν ἐγχωρίου βιόμακτασκευῆς. -

Κατά τὰ ἐπόμενα ἔτη 1954 καί 1955 ἡ μέση δαπάνη κατήλθεν εἰς 160
καί 148 δολλάρια ἀντιστοίχως, πιθανώτατα συνεπειῆτις βαρῶν
ὕψωσης τοῦ τιμαρίθμου παρ' ἡμῶν. -

Εἰς τὰ αὐτά περίπου ἐπίπεδα τοῦ 1955 παρέμεινεν ἡ κατά κεφαλὴν
δαπάνη τῶν περιηγητῶν καί κατὰ τὸ 1956 ($\$$ 151,5), τέλος κατὰ
τὸ 1957 ἀνῆλθεν εἰς 165,5 $\$$.

Ἡ δαπάνη τῶν τουριστῶν ἐν Ἑλλάδι διαφέρει ἀναλόγως τῆς περιο-
χῆς προελεύσεως των. Συνήθως οἱ πλέον προσοδοφόροι περιηγηταί
ἔξναι οἱ Ἀμερικανοί. Δέον ὅμως νά σημειωθῆ ὅτι οἱ ἐξ Ἀμερικῆς-
ἐπισκέπται δέν εἶναι ἀπό τῆς ἀπόψεως ταύτης τοπικοί τουρίσται.
Πολλοί ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁμογενεῖς οἷτινες παρατείνουν ἐπὶ πολὺ τήν
ἐνταθθα παραμονήν των καί διενεργοῦν ποικιλοτρόπως μεταφορὰς κε-
φαλαίων (ὄψεαί, τοποθετήσεις) ἐμφανίζόμενας στατιστικῶς ὡς
τουριστικόν συνάλλαγμα. Ἄτεροι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἄτομα ὑψηλῆς εἰ-
σοδηματικῆς τάξεως, ἅτινα εἶναι εἰς θέσιν νά προβαίνουν εἰς σημα-
πτικὰς ἀγοράς ἀγαθῶν καί ὑπηρεσιῶν.

Δίαν ὑψηλὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη- ὑψηλοτέρα ἴσως καί τῆς τῶν ἐξ
Ἀμερικῆς - ἐμφανίζεται ἡ κατά κεφαλὴν δαπάνη τῶν περιηγητῶν ἀπὸ
τὴν Μ. Ἀνατολήν. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην δέν πρόκειται περὶ
καθ' αὐτὸ τουριστικῆς δαπάνης, ἀλλὰ περὶ μεταφορᾶς περιουσιῶν ὑπὸ
Ἑλλήνων τῆς Αἰγύπτου, μεταφορᾶς ἧτις ἔλαβεν χώραν εἰς μεγάλην
κλίμακα, λόγῳ τῶν μέτρων τῶν στρεφόμενων ἐναντίον τῶν ἄλλοδαπῶν
τῶν ληφθέντων κατὰ καιρούς ὑπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς Κυβερνήσεως. -
Ἀπὸ τοῦ ἔτους ὅμως 1957 ἡ τοιαύτη εἰσροή κεφαλαίων ἐξ Αἰγύπτου

ήρχισεν νά περιορίζεται, διότι ένετάθησαν οί σχετικοί συναλλαγματικοί περιορισμοί τής χώρας ταύτης.-

Καθαρώς τουριστικά είναι αί δαπάναι έν 'Ελλάδι τών περιηγητῶν έν τής Μ. Βρεττανίας καί 'Ιρλανδίας. Οὔτοι κατά τό 1956 καί 1957 έξώδευσαν εἰς τήν χώραν μας ἕκαστος κατά μέσον ὄρον 194 β καί 182 β αντίστοιχως. 'Επίσης καθαρώς τουριστικά είναι τά έξοδα τών ἀφικνουμένων έν Καναδά (1956 144 β , 1957 131 β) καί τών ἀφικνουμένων έν τής περιοχῆς τής Εὐρωπαϊκῆς 'Ενώσεως Πληρωμῶν.

(Μ. ὄρ. δαπάνης κατά περιηγητήν: 1956 β 191 καί 1957 β 109).-

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς περιηγητάς προελεύσεως έν τών λοιπῶν χωρῶν, οὔτοι κατά μέσον ὄρον έξοδεύουν πάλυ μικρά ποσά (λ.χ. τό 1957 β 124 κατ' ἄτομον). Τοῦτο συμβαίνει διότι μεταξυ τούτων συμπεριλαμβάνονται καί οί Γιουγκοσλαβοί, οί πλεῖστοι τών ὁποίων είναι ἐκδρομεῖς, οἷτινες παραμένουν έν 'Ελλάδι ἐλάχιστον χρονικόν διάστημα καί περιορίζουν τά έξοδα αὐτῶν ένταῦθα εἰς ἀσήμαντα ἐπίπεδα.-

Αἱ δαπάναι τών ξένων περιηγητῶν εἰς τήν χώραν μας ἀποτελοῦν βεβαίως συνάρτησιν τοῦ ἀριθμοῦ τών διανυκτερεύσεων.-

'Εξ ἄλλου, ἔχει παρατηρηθῆ ὅτι ἡ μέση δαπάνη κυμαίνεται, ἀνερχομένη κατά μῆνα κατά τήν " νεκράν περίοδον " καί κατέρχεται κατά τοὺς θερινούς μῆνας τής ζωηρᾶς τουριστικῆς κινήσεως. Τό φαίνεται ἐκ τούτου ὁφείλεται εἰς τό γεγονός ὅτι οί ἀφικνουμένοι τοὺς χειμερινούς μῆνας τουρίζουσι εἰς τήν πλειονοψηφίαν αὐτῶν ἄτομα ἐπιδιώκοντα πολυήμερον παραμονήν. 'Εξ ἀντιθέτου οί τουρίσται τής θερινῆς ἐποχῆς διαθέτουν ὀλίγον μόνον χρόνον διά τήν ένταῦθα περιήγησιν αὐτῶν. Κατά τά τελευταῖα ἔτη ἐσημειώθη πτώσις τοῦ μέσου ἀριθμοῦ τών διανυκτερεύσεων ξένων έν 'Ελλάδι.- Ἀὕτη ὁ-

μως είναι επιζήμιος εξέλιξις, ήτις δέον νά άνακοπή. Συγκρινομένη πάντως ή 'Ελλάς μέ Άτερα τουριστικά κράτη εμφανίζει σχετικώς ύψηλόν μέσον όρον διανυκτερεύσεων. Τοϋτο όφείλεται εις τό γεγονός ότι ή χώρα άποτελεϊ διά τήν πλειονότητα τών περιηγητών τέρμα τουριστικων άρτηριων καί ούχι χώραν διελεύσεως.-

-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3ον

Ὁ Τουρισμός ὡς συναλλαγματική δαπάνη .

Ἐξέλιξις τῶν τουριστικῶν συναλλαγματικῶν δαπανῶν ἐν Ἑλλάδι :

Τό ταξειδιωτικόν συνάλλαγμα εἶναι τό μεγαλύτερον ἐκ τῶν ἀδύλων ἐξόδων τῆς χώρας. Ὡς δέ προκύπτει ἐκ τοῦ πίνακος 7 τῆς ἐπομένης σελίδος κατὰ τό ἔτος 1956 ἀνῆλθεν τοῦτο εἰς 32,3 % τοῦ συνόλου τῶν ἀδύλων δαπανῶν.

Τό ἐν λόγῳ ποσοστόν εἶναι ὑψηλότερον ἐν σχέσει πρός τά ἀντίστοιχα ποσοστά τῶν ἐτέρων χωρῶν τῶν περιλαμβανομένων εἰς τόν πίνακα 7 ἔξαιρέσει τῆς Ἱρλανδίας.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν δαπανῶν τῆς χώρας διά τόν τουρισμόν ὑπῆρξεν ἐν τόνως ἀνοδική.

Τό 1938 αὐταὶ ἀνῆρχοντο εἰς 3,5 ἑκατ. £ , τό 1950 πῦξήθησαν εἰς 7,2 ἑκατ. £ , τό 1954 εἰς 8,3 ἑκατ. £ , τό 1955 εἰς 9,4 ἑκατ. £ , τό 1956 εἰς 12,7 ἑκατ. £ , τό 1957 εἰς 15,2 ἑκατ. £ καί τό 1958 εἰς 18,3 ἑκατ. £ .

Ἡ ἐξέλιξις αὕτη ὑπῆρξεν, κυρίως, ἀποτέλεσμα τῆς ἀξέθσεως τοῦ ἑθνικοῦ εἰσοδήματος κατὰ τά ὑπό κρίσιν ἔτη, ἥτις ἐδημιούργησεν εὐρύτατα περιθώρια πρός ἱκανοποίησιν τῆς ἐφέσεως διά ταξειδία, σπουδάς, κ.λ.π. εἰς τό ἑξωτερικόν.

Ἄτερος παράγων συντελέσας εἰς τήν ἀνοδόν τῶν τουριστικῶν δαπανῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀπό τοῦ 1953 ἐφαρμοσθεῖσα ἐλευθερωτέρα πολιτική, ἐν σχέσει πρός τήν χορήγησιν συναλλάγματος διά τὰς ἀδύλους δαπάνας, γενικῶς, καί διά τὰ τουριστικά ἔξοδα εἰδικώτερον.

Δέον νά σημειωθῆ, ὅτι ἡ ἰσχυρά πρός τά ἄνω κίνησις τῶν ἐξόδων διά τόν τουρισμόν δημιουργεῖ πρόβλημα διά τήν οἰκονομικήν πολιτικήν

της χώρας.-

Πίναξ 7

Εμφαίνων τὰς τουριστικές δαπάνας, τὸ σύνολον τῶν ἀδήλων πληρωμῶν καὶ τὰς δαπάνας δι' εἰσαγωγὰς χωρῶν Ο.Ε.Ο.Σ, ΗΠΑ καὶ Καναδοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1956 (εἰς ἑκατομ. \$).

Χῶραι	I	2	3	Ποσοστιαία Σχέσις Ἰπρὸς 2	Ποσοστιαία Σχέσις I πρὸς 3
	Τουριστική δαπάνη	Σύνολον 'Αδ.Πληρ.	Σύνολον Εἰσαγωγ.		
Γερμανία	256,9	1875,6	6152,9	13,7	4,2
Αὐστρία	23,5	148,4	930,1	15,8	2,5
Βελγ. Δοῦξ	56,3	757,0	2988,7	7,4	1,9
Δανία	49,9	288,0	1209,2	17,3	4,1
Γαλλία	232,7	1644,0	4957,0	14,2	4,7
Ἑλλάς	12,7	39,3	440,8	32,3	2,9
Ἰρλανδία	35,3	94,2	491,8	37,5	7,2
Ἰσλανδία	2,2	22,7	78,0	9,6	2,8
Ἰταλία	41,7	662,0	2800,0	6,3	1,5
Νορβηγία	43,0	65,4	1153,0	8,4	3,7
Ὀλλανδία	15,0	2585,0	3206,0	11,3	2,3
Πορτογαλία	10,4	489,0	348,7	15,9	2,9
Ἡν. Βασίλ.	345,0	429,4	9904,0	13,3	3,5
Σουηδία	71,0	489,9	2208,0	14,5	3,2
Ἑλβετία	87,0	4759,0	1773,0	20,3	4,9
Τουρκία	3,2	2114,0	-	-	-
Η Π Α	1289,0	4756,4	12779,0	27,0	10,1
Καναδοῦ	498,0	2119,1	5510,0	23,5	9,0

Έν ὄψει καί τῆς ἐκ παραλλήλου ἐσχάτως διογκώσεως τῶν λοιπῶν κοινούλιων τοῦ παθητικοῦ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, ὑφίσταται ἴσως ἀνάγκη περιορισμοῦ τῶν ταξειδιωτικῶν δαπανῶν.-

Μέτρα ὅμως πρός τήν κατεύθυνσιν ταύτην ὅέν θά ἦτο δυνατόν νά ληφθοῦν ἀπεριορίστως, διότι θά προσέκρουον τελικῶς εἰς τήν ἀντί - ὄρασιν τῶν λοιπῶν χωρῶν, μεθ' ὧν συνδεόμεθα τουριστικῶς καί αἱ - τινες πιθανόν νά ἐλάμβανον καθ' ἡμῶν τουριστικά περιοριστικά μέ - τρα.

-----
2) Διάρθρωσις τῶν τουριστικῶν δαπανῶν.

Ὡς πρός τήν διάρθρωσιν τῶν τουριστικῶν δαπανῶν, αἱ ἀναφερόμεναι ὑπό τῶν στατιστικῶν (τραπεζικῆς τῆς Ἑλλάδος) ὡς τουριστικά δαπάναι τῆς χώρας, δύναται νά ἀναλυθοῦν εἰς τρεῖς βασικά κατη - γορίας, τάς ἑξῆς κατά τό 1956.-

i) Εἰς τάς καθαρῶς τουριστικές δαπάνας, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν ἐξόδων ταξειδιῶν δι' ἐπαγγελματικούς λόγους καί αἴτινες ὑπερ - βαίνουν τά 63,1% ἐπὶ τοῦ συνόλου τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος.

ii) Εἰς τάς σπουδᾶς ἐξωτερικοῦ, αἴτινες ἀπορροφοῦν τά 29,6%, καί

iii) Εἰς τάς δαπάνας διὰ ταξειδίδια πρός νοσηλείαν, δι' ἃ διατίθε - νται τά 3,2% ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν τουριστικῶν δαπανῶν τῆς χώρας.

Ἐξ ἄλλου, ὡς πρός τήν γεωγραφικήν κατανομήν τῶν τουριστικῶν δα - πανῶν δύναται νά λεχθοῦν ἐν συνόψει τά ἀκόλουθα:

Τό μεγαλύτερον τμήμα αὐτοῦ διενεργεῖται ἐντός τῆς περιοχῆς τῆς Ἑυρωπαϊκῆς ἑνώσεως Πληρωμῶν.

Πράγματι κατά τά ἔτη 1956 καί 1957, ἐπὶ συνόλου δαπανῶν τουρι - στικοῦ συναλλάγματος 12,7 ἑκατομ. \$ καί 15,2 ἑκατομ. \$ ἀντι -

στοίχως, ἐδαπανήθησαν ἐντός τῆς περιοχῆς ταύτης 8,0 ἑκατομ. \$ καί 11,9 ἑκατομ. \$ ἀντιστοίχως.

Μάλιστα ἐντός τῶν ὑπὸ κρίσιν δύο ἐτῶν τό τουριστικόν ἰσοζύγιον

τῆς χώρας μας μετά τῆς ὡς εἴρηται περιοχῆς ὑπῆρξε παθητικόν. -
Εἰς τὰς ΗΠΑ, ἐξ ἄλλου, ἔνθα κατὰ δεύτερον λόγον συγκεντροῦνται
αἱ τουριστικαί μας δαπάναι, ἐδαπανήθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1956-1957
2,3 ἑκατομ. καί 1,4 ἑκατομ. ἄντιστοίχως.-

Τμήμα τῶν δαπανῶν τούτων ἀφορᾷ τὰ ἔξοδα τῶν εἰς ἑκάστην χώραν
μεταναστευόντων Ἑλλήνων.

Εἰς τὰς ὑπολοίπους περιοχάς τῆς χώρας αἱ δαπάναι τουριστικοῦ
συναλλάγματος εἶναι συγκριτικῶς μικραί.-

Ἀναφέρομεν κατὰ σειράν σχετικῆς σπουδαιότητος ἀπό τῆς ἀπόψεως
ταύτης τὰς χώρας.- τῶ περιοχῶν εταρξίνης ποῦ καὶ δ ἄ καὶ
τὰ αὐτὰ εἰς τὴν γ α τ ι ν ικ ῶν ἄ με ρ ικ ῶν

Προοπτική μελλοντικής εξελίξεως τοῦ τουρισμοῦ ἐν Ἑλλάδι

Ἐξ ὧτων τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων καθίσταται ὄφλον, ὅτι ὁ τουρισμός θά ἀπέφευρεν μεγαλυτέραν ὠφέλειαν εἰς τήν χώραν μας ἐάν ἐλαμβάνοντο ὠρισμένα ριζικά μέτρα ἀναπτύξεώς του.-
Τά μέτρα, ἅτινα δεόν κατά τήν γνώμην μας νά ληφθοῦν, πρὸς βελτίωσιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως καί, συνεπῶς, ἐπαύξησιν τῶν τουριστικῶν μας ἐσόδων, εἶναι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τά κάτωθι.-

α) Ἡ ὀργάνωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ τουρισμοῦ ἐπὶ συγχρόνων βάσεων

Αὕτη, εἰδικώτερον, δεόν νά περιλαμβάνη:

- ι) Τόν προγραμματισμόν τῶν διαφόρων δράσεων δι' ἑκάστην τουριστικὴν περίοδον.
  - ιι) Τήν ἐκπαίδευσιν καταλλήλου προσωπικοῦ, καταλλήλου ὄχι μόνον διὰ ξεναγήσεις τουριστῶν, ἀλλὰ καί διὰ τήν ἐν γένει ὀργάνωσιν τοῦ τουρισμοῦ.-
  - ιιι) Τήν ὀργάνωσιν τοῦ προσωπικοῦ τούτου εἰς ἴδιον ἐπαγγελματικόν κλάδον.-
  - ιιυ) Τήν συστηματικὴν γνωστοποίησιν πρὸς τοὺς ἀφικνουμένους ξένους περιηγητὰς τῶν δυνατοτήτων ψυχαγωγίας, αἵτινες προσφέρονται ἑκάστοτε.-
  - ιiv) Τήν ἐπιτεῦξιν συμφωνιῶν μεθ' ἑτέρων χωρῶν διὰ τῶν ἔτι περαιτέρω ἀπλούστευσιν τῶν διατυπώσεων τῶν σχετικῶν μέ τὰ ταξείδια.
  - ιivι) Τήν ἀξιοποίησιν καί ἐν γένει τόν ἐξωραϊσμόν τῶν τουριστικῶν μας χώρων, ἥτοι τῶν τοποθεσιῶν ἐνθα ὑφίστανται ἀρχαιολογικά μνημεῖα, φυσικὰ καλλοναί, κ.λ.π.
- β) Ἡ βελτίωσις καί ἐπέκτασις τοῦ συγκοινωνιακοῦ μας δικτύου.
- Εἰδικώτερον τό μέτρον τοῦτο δεόν νά περιλαμβάνη:

ι) Τήν πύκνωσιν τῶν ἀδοικνηστικῶν ὁδῶν τῶν συνδεόντων τήν πρωτεύουσα μέ τούς κυριωτέρους τουριστικῶν χώρους,

ιι) Τήν σύνδεσιν τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων καί θεάτρων δι' ὁδῶν μετά τῶν κεντρικῶν ὁδικῶν ἀρτηριῶν.-

ιιι) Τήν βελτίωσιν τῶν ἀκτοπλοικῶν καί σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν ὡς καί τήν πύκνωσιν αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἐξυπηρετοῦν περιοχάς τουριστικῆς ἐκμεταλλεύσεως.-

ιυ) Τήν σύνδεσιν τῆς χώρας, μέσφ Πατρῶν ἢ Ἑγουμενίτσας διά φέρου-μπῶτ; μετά τῆς Ἰταλίας.-

υ) Τήν ἀπλούστευσιν τῶν διατυπώσεων τῶν εἰσερχομένων εἰς τήν Ἑλλάδα τουριστῶν ἐξοικονομήποτε σημείου τῆς ὑδρογείου.-

Υ) Ἡ ὀλοκληρωτικὴ ἐπίλυσις τοῦ προβλήματος στεγάζσεως τῶν τουριστῶν .

Αὕτη δύναται νά ἐπέλθῃ:

ι) Διά τῆς ἀνεγέρσεως πολυτελῶν ξενοδοχείων πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν, ἀνωτέρας εἰσοδηματικῆς τάξεως, τουριστῶν.-

ιι) Διά τῆς ἀνεγέρσεως κατωτέρας τάξεως ξενοδοχείων πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν μέσης τάξεως περιηγητῶν, καί τῶν ὁποίων ἡ κατά κεφαλή ὀαπάνη εἶναι μὲν χαμηλοτέρα, ἢ συνολικὴ ὅμως τοιαύτη ἐμφανίζεται ἀξιολογωτέρα.

ιιι) Διά τῆς βελτιώσεως τῶν ἤδη ὑφισταμένων ξενοδοχείων, ἀνεξαρτήτως κατηγορίας, εἰς ὅ, τι ἀφορᾷ τήν ἐμφάνισιν, ἐξοπλισμόν, καθαριότητα καί περιποίησησιν.-

δ) Ἡ εὐρυτέρα διαφήμισις τῆς χώρας τουριστικῶς.

Αὕτη δύναται νά ἐπιτευχθῇ:

ι) Διά τῆς καταστρώσεως λεπτομεροῦς τουριστικοῦ προγράμματος ὑπὸ τοῦ Ε.Ο.Τ.

ιι) Διά τῆς ἐκδόσεως ὁδηγῶν, περιοδικῶν καί φωτογραφικῶν, εἰς 2 -3

γλώσσας, σχετικῶν μέ τούς ἀρχαιολογικούς μας τόπους καί τήν ἀποστολήν τούτων εἰς τά κυριώτερα γραφεῖα τοῦ ἐξωτερικοῦ.-

ιι) Διά τῆς καταχωρήσεως κειμένων τουριστικοῦ περιεχομένου εἰς τόν κυριώτερον ἡμερήσιον καί περιοδικόν ξένον τύπον.-

ιγ) Διά τῆς ἐδρύσεως εἰδικῶν τουριστικῶν γραφείων εἰς τό ἐξωτερικόν.-

ιδ) Διά τῆς διοργανώσεως τουριστικῶν ἐκθέσεων .

ιε) Διά τῆς δημιουργίας καί προβολῆς Ἑλληνικῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν ἐξυμνουσῶν τόν ἀρχαιολογικόν μας πλοῦτον εἰς τό ἐξωτερικόν.-

ιvi) Διά τῆς διοργανώσεως τουριστικῶν ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν εἰς τās μᾶλλον ἐπικρατούσας διεθνῶς γλώσσας κ.ἄ.-

ε) Ἡ ἀνάπτυξις τουριστικῆς συνειδήσεως.-

Ἄυτη δύναται νά ἐπιτευχθῆ:

ι) Διά τῆς, ὑφ' ἀπάντων, κατανοήσεως τῆς σημασίας τοῦ τουρισμοῦ διὰ τήν χώραν μας ἐπί σκοπῷ ἀναπτύξεως τῆς ἰδιωτικῆς καί κρατικῆς πρωτοβουλίας εἰς μίαν συστηματικὴν καί ἀπό κοινοῦ προσπάθειαν διὰ τήν προαγωγήν τοῦ ἐπιδοφόρου τούτου κλάδου τῆς οἰκονομίας μας.-

ιι) Διά τῆς κατανοήσεως καί συνειδητοποιήσεως τῆς ἀνεκτιμήτου ἀξίας τοῦ ἀρχαιολογικοῦ μας πλοῦτου καί τῶν φυσικῶν καλλονῶν τῆς χώρας μας, ἐπί σκοπῷ διατηρήσεως καί βελτιώσεως τῶν ἀρχαιολογικῶν μας τοπίων.

ιιι) Διά τῆς καταλλήλου διαπαιδαγωγήσεως τοῦ κοινοῦ ὑπό εἰδικῶν, εἰς τήν ἐκκλησίαν, σχολεῖον, θέατρον, κινηματογράφον, καφενεῖον καί γενικῶς παντοῦ ἔνθα συναθροίζεται τοῦτο.

Ἐν τέλει ἡ πραγματοποίησις τῶν ἀνωτέρω ἤθελε, σημαντικῶς, συμβάλῃ εἰς τήν ἀνάπτυξιν τῆς τουριστικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι καί

εις τήν προβολήν ταύτης ἐν τῷ διεθνῷ δρίζοντι.-

Τέλος

Ἡ Συμβολή τῆς περιηγήσεως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Οἰκονομίαν.

Εἰσαγωγή.

Ἡ ἀξία τῆς περιηγήσεως ὡς πλουτοπαραγωγικοῦ παράγοντος. I

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1ον

Ἡ Περιήγησις ἐν Ἑλλάδι.

1) Ἐννοια - Σκοποὶ καὶ διαίρεσις τῆς περιηγήσεως	3
2) Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῆς περιηγήσεως ἐν Ἑλλάδι	9
3) Κρατικὴ τουριστικὴ Πολιτικὴ.-	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2ον

Ὁ τουρισμὸς ἀπὸ ἀπόψεως συναλλαγματικοῦ εἰσοδήματος

1) Σχέσις τουριστικοῦ συναλλάγματος πρὸς τὸ Ἐθνικὸν εἰσόδημα.-	18
2) Συμβολὴ τοῦ τουριστικοῦ συναλλάγματος εἰς τὴν ἰσοσκελίσιν τοῦ Ἴσοζυγίου ἑξωτερικῶν Πληρωμῶν.	23

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3ον

Ὁ Τουρισμὸς ὡς συναλλαγματικὴ δαπάνη.

1) <u>Ἐξέλιξις τῶν τουριστικῶν συναλλαγματικῶν δαπανῶν τῆς Ἑλλάδος.</u>	33
2) Διάρθρωσις τῶν τουριστικῶν δαπανῶν.	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4ον

Προοπτικὴ μελλοντικῆς ἐξελίξεως τοῦ τουρισμοῦ ἐν Ἑλλάδι. 37

Βιβλιογραφία

- 1) Γαβαθᾶ Α. Τουρισμός. Μία άνειμετάλλευτος πηγή πλούτου
διά τήν χώραν μας. Είς Οίκονομικόν Ταχυδρό-
μον: φ 137, σελίς 747, φ 138, σελίς 763, φ 139,
σελίς 779, φ 140 σελίς 795, 1956.-
- 2) Γερᾶκη Α. " Ὁ Ἑλληνικός Τουρισμός ". Είς Οίκονομικήν
καί Λογιστικήν Ἐγκυκλοπαίδειαν, τόμος Δ.
" ΕΛΛΑΣ ", σελίς 753 - 756.
- 3) Γρηγορογιάννη Ἀχ. " Ἡ Ἑλλάς κατέχει τήν τελευταίαν θέσιν
εἰς τουριστικήν κίνησιν ". Είς Ο.Τ. ἄρθρα Α.
σελίς 64I, Β. σελίς 66I, Γ. σελίς 677, Δ σελίς
693, 1957.-
- 4) Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος.
ι) Συνοπτική Στατιστική Ἐπετηρίς τῆς Ἑλ -
λάδος, 1954
ιι) Στατιστικά Ἐπετηρίδες τῆς Ἑλλάδος,
1955, 1956, 1957, 1958.-
- 5) Καλιτσουνάκη Δ. " Ἐφηρμοσμένη Πολιτική Οίκονομία "
Ἀθήναι, 1957.-
- 6) Μήλα Γ. " Ὁ Ἐσωτερικός Τουρισμός "
εἰς περιόδ. " ΣΠΟΥΔΑΙ " τόμος Β. (1955-1956)
τεῦχος βον, σελίδες 166-182.
- 7) Σκλιᾶ Π. " Ὁ Τουρισμός μας δύναται νά ἐξελιχθῆ εἰς
μεγάλην πλουτοπαραγωγικήν πηγήν " Εἰς ἔφημ.
" Τό Βήμα " ἄρθρα τῆς 23 - 24 καί 25/I/1958.-
- 8) Τουρνάκη Ι. " Ἐφηρμοσμένη Πολιτική Οίκονομία "
Ἀθήναι, 1927.-

- 9) Τραπεζικής 'Ελλάδος. 'Η 'Ελληνική Οικονομία κατά τὰ ἔτη 1955, 1956, 'Αθῆναι, 1957.-
- 10) Τραπεζικής 'Ελλάδος 'Η 'Ελλην. Οικον. κατά τὰ ἔτη 1957 'Αθῆναι, 1958
- 10) τῆς Ιδίας " 'Η 'Ελληνική Οικονομία κατά τὰ ἔτη 1958 " 'Αθῆναι, 1959.-
- 11) 'Υπουργεῖον Συντονισμοῦ " Τουρισμός " τόμος Ιν. τεῦχος 3ον, 'Αθῆναι, 1959.-
- 12) Φωκᾶ Ν. " Τουριστική Οικονομία καί Τουριστική Πολιτική ", εἰς περιοδ. " ΣΠΟΥΔΑΙ ", τόμος Ε. τεῦχος 6, σελίδες 5 - 18.-

-----